

“У житті немає нічого, чого варто було б боятися, є тільки те, що потрібно зрозуміти.”

Марія Складовська-Кюрі

Мета

Методологічний Бюлетень видається Міністерством Фінансів України на регулярній основі з січня 2025 р. та містить інформацію щодо національних та світових тенденцій у сфері протидії відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (ПВК/ФТ/ФР). Розроблено для суб'єктів первинного фінансового моніторингу (СПФМ), регуляторів та правоохоронних органів.

Містить актуальні дані про нові методи та схеми ВК і ФТ, що дозволяє СПФМ адаптувати свої процедури моніторингу та контролю.

Для регуляторів та правоохоронних органів є інструментом для розробки ефективних стратегій боротьби з ВК, включаючи навчання та координацію дій між різними установами для забезпечення належної співпраці та обміну інформацією.

Звіти міжнародних організацій та окремих юрисдикцій

АУДІОПЕРЕКАЗ

Фінансова таємниця руйнує демократії, висновки індексу фінансової таємниці ¹

Оновлений Індекс Фінансової Таємниці (Financial Secrecy Index) від Tax Justice Network виявив загрозливу тенденцію: країни, що є найбільшими постачальниками фінансової таємниці, все більше схиляються до автократії, що підтверджує давно відомі

ризики фінансової таємниці для демократичних режимів. Сполучені Штати знову очолили цей рейтинг і були понижені Polity Project зі статусу демократії до анократії після повторного приходу Трампа до влади, демонструючи "драматичний колапс урядування". З 2018 по 2024 рік

¹ <https://taxjustice.net/press/financial-secrecy-rocks-democracies-financial-secrecy-index-finds/>

вісім з десяти найбільших постачальників фінансової таємниці зафіксували погіршення показників автократії за Індексом Ліберальної Демократії V-Dem. Південна Корея, яка у 2024 році пережила невдалий політичний переворот, вперше увійшла до топ-10, піднявшись на восьме місце.

Дослідження також викриває подвійну поведінку країн Європейського Союзу, які на папері виглядають лідерами у сфері фінансової прозорості, але на практиці є одними з найбільших постачальників фінансової таємниці. Країни ЄС зараз відповідають за понад п'яту частину (21%) світового обсягу фінансової таємниці, що робить їхню відмову від податкового співробітництва та прозорості особливо шкідливою для країн з низьким рівнем доходу, які більше залежать від податкових надходжень і вразливі до ухилення від податків. Більше половини (56%) країн ЄС використовують маловідому лазівку в міжнародному праві, щоб захистити тих, хто ухиляється від сплати податків з країн, що не входять до ЄС, від відповідальності, незважаючи на свої юридичні зобов'язання допомагати збирати несплачені податки. При цьому, у відносинах між собою країни ЄС регулярно допомагають одна одній боротися з тими, хто не сплачує податки. Це демонструє свідомий вибір на користь вибіркової фінансової прозорості на користь країн з вищим доходом і фінансової таємниці на шкоду країнам з низьким доходом. Зокрема, країни ЄС погано показали себе в трьох ключових сферах податкової прозорості та співпраці: співробітництво щодо стягнення податків з ухильників від сплати податків, прозорість щодо власників компаній після "Panama Papers" (де близько п'ятої частини країн ЄС скасували запобіжники проти таємниці), та прозорість щодо переміщення прибутків транснаціональних корпорацій, де вони

Висновки:

- **Безпосередній ризик для демократії:** Фінансова таємниця є не лише економічною проблемою, а й прямим чинником, що сприяє автократії та підриває демократичні інститути, як видно зі зниження статусу США та погіршення показників у топ-країнах Індексу Фінансової Таємниці. Стратегічна рекомендація: інтегрувати ризики, пов'язані з фінансовою таємницею, у національні стратегії безпеки та демократичного розвитку, а не лише у фінансові регуляції.
- **Подвійні стандарти ЄС та їх наслідки:** Країни ЄС публічно заявляють про прозорість, але на практиці застосовують подвійні стандарти, відмовляючи країнам з низьким рівнем доходу у податковій співпраці та прозорості, при цьому активно співпрацюючи між собою. Практична дія: переглянути та посилити контроль за дотриманням країнами-членами ЄС міжнародних зобов'язань щодо прозорості та співпраці, особливо у відносинах з країнами, що розвиваються, щоб уникнути подальшого підриву довіри та глобальної податкової справедливості.
- **Імператив Конвенції ООН з оподаткування:** Існуюча глобальна податкова система не працює і підривається такими діями, як агресивна позиція адміністрації Трампа щодо податкового суверенітету. Конвенція ООН з оподаткування є критично важливою ініціативою для встановлення справедливих і прозорих глобальних податкових правил, що захищають податковий суверенітет та демократію.
- **Вибір між суверенітетом та підпорядкуванням:** Країни, особливо країни ЄС, стоять перед вибором: підтримати Конвенцію ООН для захисту свого податкового суверенітету та демократії або ризикувати податковим підпорядкуванням під тиском зовнішніх сил, зокрема нової адміністрації США. Конкретний результат: очікується, що підтримка Конвенції ООН призведе до більш справедливого розподілу податкових надходжень, зменшення втрат від податкових ухильників та посилення демократичних принципів на міжнародній арені.

практикують подвійні стандарти. Країни ЄС чинять опір роботі, яка зараз триває в ООН з реформування міжнародного податкового співробітництва та прозорості, стверджуючи, що "якщо не зламано, то не ремонтуй", хоча їхні дії свідчать про протилежне.

В той час як США залишаються найбільшим постачальником фінансової таємниці, їх частка у світовому обсязі офшорних фінансових послуг дещо зменшилася (з 26% до 25%), але "Індекс Секретності" (Secrecy Score) зріс, вказуючи на більшу "мутність". Ця ж тенденція спостерігається у Швейцарії (2-е), Гонконгу (4-е) та Люксембурзі (5-е), за винятком Сінгапуру (3-є), який збільшив як обсяг, так і "Індекс Секретності". На противагу цьому, Іспанія, Данія та Велика Британія зафіксували значно більшу, але "чистішу" частку міжнародних фінансів та покращили свої показники секретності, що вказує на те, що зниження стандартів не є гарантією зростання.

Стаття підкреслює нагальну потребу вибору для багатших країн, особливо країн ЄС: або залишатися з існуючою глобальною податковою системою, яка не здатна зупинити фінансову таємницю і яку адміністрація Трампа ще більше послаблює, ризикуючи власною демократією; або захистити свою демократію шляхом участі в амбітному процесі реформування глобальної податкової системи в ООН. Адміністрація Трампа запустила безпрецедентну атаку на податковий суверенітет усіх країн, вимагаючи від них відмовитися від права збирати податки з американських корпорацій, що діють на їхній території. Існуюча глобальна податкова система, сформована протягом 60 років за закритими дверима невеликим колом багатих країн, коштує країнам майже півтрильйона доларів на рік у вигляді втрачених податків. Конвенція ООН з питань оподаткування, яка розробляється через прозорий та демократичний процес за участю всіх країн, є найкращим шансом захистити податковий суверенітет та демократію, особливо з огляду на "економічне примушення" з боку США. Лише дев'ять країн залишаються проти Конвенції ООН, тоді як країни ЄС у 2024 році перейшли від опозиції до утримання.

Висновок ЕВА щодо взаємодії PSD2 та MiCA в контексті токенів електронних грошей²

У своїй думці від 10 червня 2025 р. Європейський банківський орган (ЕБА) розгортає докладну «карту вирішення» регуляторних колізій, що виникли через подвійний статус електронних грошових tokenів (EMT) — одночасно «коштів» за PSD2 та «криптоактивів» за MiCA, — а також через те, що перелік послуг CASP, які вважатимуться платіжними організаціями, залишився нечітким. Наслідком стала загроза подвійного ліцензування: постачальники крипто послуг вже одержали ліцензію CASP, але мусять ще отримати ліцензію PSP, навіть якщо здійснюють ту саму операцію з переказу EMT. ЕБА визнає, що це породжує надмірний адміністративний тягар, множить регуляторні прогалини, створює потенціал для арбітражу та підриває єдиний платіжний ринок.

Щоб до ухвалення PSD3/PSR (очікувано 2027 р.) ринок не загруз у паралічі, ЕВА пропонує двошарове рішення. У короткостроковій площині національним органам (NCA) рекомендовано до 2 березня 2026 р. визнавати як платіжні лише дві категорії операцій з EMT — «переказ за дорученням клієнта» та «кастодіальний гаманець» — і вимагати для них спрощеного PSP-дозволу, максимально спираючись на дані, вже подані у MiCA-заявці, без повторного збору документів. Натомість обмін EMT на фіат або інші токени і посередництво у купівлі активів за EMT, ЕВА пропонує вважати неплатіжними, аби зняти потребу у другій ліцензії.

² <https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/2025-06/e2958c99-a1b0-4b07-9d31-bcba0a28db7e/Opinion%20on%20the%20interplay%20between%20PSD2%20and%20MiCA.pdf>

Для суб'єктів, що вже володіють двома дозволами, NCA мають об'єднано рахувати мінімальний капітал за обома актами, але можуть коригувати його ризик-орієнтовано, щоб уникнути завищених вимог.

Також ЕВА деталізує, які норми PSD2 у перехідний період слід «пригальмувати», а які залишити жорстко обов'язковими. Під пріоритетне наглядове «затишшя» підпадають: вимога про safeguarding на окремих рахунках (адже стаття 70 МіСА вже містить адекватні правила зберігання EMT), жорсткі строки виконання, розкриття тарифів, прив'язка до IBAN та open-banking інтерфейсів; їх застосування наразі створило б високу вартість і технологічні бар'єри без суттєвого приросту захисту. Натомість обов'язковими залишаються: strong customer authentication (SCA) при доступі до гаманець-кастодіана та перед відправкою EMT, базова звітність про шахрайство та коректне обчислення власних коштів; хоча й тут ЕВА надає галузі майже річне «технічне вікно» для впровадження до березня 2026 р..

Окрему групу проблем складають невизначеність довкола прозорості та прав споживача. Оскільки плата за DLT-транзакції та час їх виконання залежать від динамічних «gas-fee», ЕВА радить уточнити, як адаптувати PSD2-статті щодо максимального часу виконання й обов'язкового попереднього інформування користувачів про тарифи, а також визначити, чи публічний ключ на блокчейні може слугувати «унікальним ідентифікатором» за статтею 88 PSD2, що має наслідки для розподілу відповідальності за помилковий переказ. Суміжною є дилема, чи вважати трансфер EMT кредитним переказом у сенсі Регламенту SEPA та застосовувати перевірку отримувача (Verification of Payee); ЕВА закликає законодавців усунути суперечливі тлумачення, бо на кону — додаткові витрати для учасників і потенційні блокування платежів.

Висновки:

- До 1 березня 2026 р. CASP, що переказують або зберігають EMT, мають отримати ліцензію PSP або укласти партнерство з діючим PSP; інакше після цієї дати національні органи повинні припинити їхню діяльність.
- У перехідний період NCA можуть ігнорувати певні процедурні вимоги PSD2 (safeguarding, IBAN, PAD, SEPA, open-banking), але обов'язково мають вимагати SCA, базову звітність про шахрайство та коректний розрахунок капіталу.
- Стратегічно регуляторам слід інтегрувати захист споживача, безпеку платежів і норми про капітал PSD3/PSR безпосередньо в МіСА, щоб уникнути подвійної авторизації та зберегти єдиний рівень гри для фіат-і-крипто-платежів.
- CASP і PSP, що працюють з EMT, уже зараз повинні планувати системи SCA, процесинг транзакцій з динамічними моделями комісій та внутрішні політики AML/CFT, орієнтовані на ризики шахрайства з ключами й соціально-інженіринговими схемами, аби встигнути до жорстких вимог 2026 р.

Безпека платежів і шахрайство — ще одна лакуна. Пацифістські норми МіСА щодо кіберзахисту не зрівноважують стрімке зростання викрадень приватних ключів і соцінженірингових атак, що вже зрівнялися з традиційними схемами карткового шахрайства. ЕВА тому висуває принцип «ті самі ризики — ті самі правила», зобов'язуючи застосовувати SCA до всіх гаманців і трансферів EMT, а після березня 2026 р. — і повноцінну звітність про шахрайство, але обмежену до ключових метрик, аби не перевантажити нових учасників ринку.

Щодо зберігання коштів, накладання додаткових процедур PSD2 на вимоги статті 70 МіСА називають надмірним регулюванням: не всі компанії мають доступ до трастових чи омнібус-рахунків, а витрати часто перевищують користь. Вимоги відкритого банкінгу для кастодіальних гаманців запропоновано відкласти до узгодження технічних стандартів FIDA та PSD3, аби уникнути непотрібного навантаження.

Обов'язки з відкритих стандартів комунікації (open banking) для кастодіальних гаманців наразі також пропонують «притримати», доки не буде узгоджено технічний контур FIDA і PSD3, щоб не наштрикнути галузь на ще один шар API-сертифікацій без впевненості у попиті та бізнес-моделі.

У довгостроковій площині ЕВА пропонує два сценарії. Базовий — «підсилити» MiCA, імпортувавши до неї захист споживача, SCA, звітування про шахрайство і норми про капітал з PSD3/PSR, аби CASP мала одну-єдину ліцензію, а NCA — одну точку нагляду. Альтернативний, менш елегантний, — залишити EMT-платежі в полі PSD3/PSR, але прописати для них окремий розділ так, щоб CASP не мусили отримувати нову ліцензію; при цьому NCA доведеться набувати компетенцій із платіжних стандартів, що незвично, але дозволить уникнути подвійного ліцензування. Обидва варіанти кращі за третій — виключити EMT з PSD3/PSR і не коригувати MiCA, — який створив би нерівні умови й спровокував арбітраж.

Таким чином, ЕВА малює детальний, поетапний маршрут: одразу спростити авторизацію та «заморозити» другорядні вимоги, сфокусувавши на безпеці та капіталі; у середньостроковій перспективі інтегрувати ключові платіжні стандарти у MiCA або ж зробити для CASP «односторонній коридор» у PSD3/PSR; і, головне, зберегти базовий принцип — кожна фінансова послуга має регулюватися одним актом, а споживач повинен отримувати рівний рівень захисту незалежно від того, чи йдеться про традиційні електронні гроші чи EMT на блокчейні.

Керівні настанови щодо фінансових санкцій для дилерів та учасників арт-ринку³

Office of Financial Sanctions Implementation

Офіс імплементації фінансових санкцій (OFSI) при Казначействі Великої Британії оприлюднив спеціальні настанови для продавців дорогих товарів і учасників арт-ринку. Документ пояснює, як ці сектори мають застосовувати фінансові санкції, доповнюючи загальне керівництво OFSI та концентруючись на суб'єктах, що торгують

коштовностями, предметами мистецтва, розкішними автомобілями й іншими активами, які легко рухати й конвертувати. Автори окреслюють масштаб ринку: у 2023 р. світові продажі мистецтва сягнули 65 млрд USD, з них 17 % припало на Велику Британію; Лондон залишається третім у світі аукціонним центром, а парк зареєстрованих люксових авто перевищує 36 тис. одиниць.

Від 14 травня 2025 р. продавці дорогих товарів (high value dealers) і учасники арт-ринку офіційно додані до переліку «релевантних фірм», зобов'язаних повідомляти OFSI про відомості чи підозри щодо підсанкційних осіб і можливих порушень. Продавцем дорогих товарів вважається будь-який торговець, що приймає або сплачує готівкою 10 000 євро чи більше за одну чи низку пов'язаних операцій, тоді як учасник арт-ринку охоплює посередників і хранителів творів мистецтва вартістю від 10 000 євро. Санкційні обов'язки включають негайне зупинення будь-яких операцій із підсанкційними особами, замороження активів і детальний звіт до OFSI з ідентифікаційними даними й сумами заморожених коштів.

Документ докладно описує типові схеми ухилення: переоформлення та переміщення цінних активів членами сім'ї чи через офшори, використання компаній оболонки, маніпуляцію справжньою вартістю, а також дедалі активніше залучення цифрових активів (криптовалют і NFT) для конвертації й маскування походження коштів. Через таку високу анонімність і мобільність товарів OFSI радить посилену належну перевірку, що передбачає перевірку всіх контрагентів за зведеним санкційним списком, аналіз ланцюга платежів і встановлення

³ <https://www.gov.uk/government/publications/high-value-dealers-art-market-participants-guidance/financial-sanctions-guidance-for-high-value-dealers-art-market-participants>

кінцевих бенефіціарів, а також розробку внутрішньої санкційної програми: письмових політик, регулярних аудитів, захисту викривачів і безперервного навчання персоналу.

У виняткових випадках OFSI може видати індивідуальну ліцензію, що легально дозволяє здійснити окрему операцію, яка без такої ліцензії порушувала б санкційний режим, тоді як співпраця з Міністерством бізнесу й торгівлі (DBT) та HMRC забезпечує комплексний нагляд за фінансовими й торговельними обмеженнями. Невиконання вимог тягне за собою штраф до 1 млн £ або 50 % вартості порушення (застосовується більша сума) і кримінальну відповідальність до семи років позбавлення волі.

Висновки:

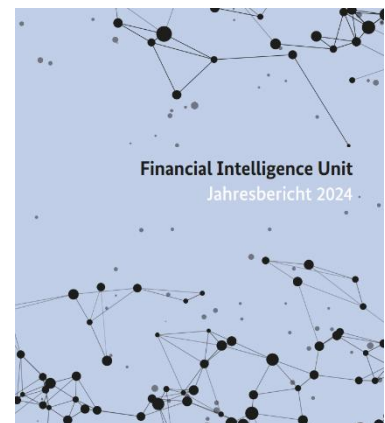
- З 14 травня 2025 р. кожен торговець дорогими товарами або учасник арт-ринку повинен мати діючу санкційну політику, яка включає перевірку клієнтів за консолідованим списком, фіксацію джерел коштів і негайне зупинення угод із підсанкційними особами.
- Будь-яку підозру чи знання про підсанкційну особу треба повідомити OFSI «якнайшвидше» із зазначенням суми та місця зберігання активів; невиконання цього обов'язку є кримінальним правопорушенням, що карається штрафом до 1 млн £ або 50 % суми порушення та позбавленням волі до семи років.
- Для мінімізації ризику ухилення учасники повинні впровадити посилений KYC/AML-процес, перевіряти ланцюги володіння, відстежувати рух активів через офшори й цифрові платформи та скрупульозно документувати оцінку і походження предметів мистецтва й розкіші.
- У разі потреби проводити операції, які інакше були б заборонені, слід завчасно отримати ліцензію OFSI й переконатися, що паралельні торговельні санкції, які адмініструє DBT/OTSI, також дотримані, інакше компанія ризикує подвійними санкціями та кримінальним переслідуванням.

Річний звіт німецького ПФР ⁴

Річний звіт ПФР Німеччини за 2024 рік окреслює трансформацію установи на проактивний аналітичний хаб, керований даними й тісно інтегрований у загальноєвропейську систему фінансової розвідки. У центрі уваги – переорієнтація на ризик-орієнтований підхід, поглиблена співпраця з правоохоронними органами та розвиток технологій, що дозволяють ефективніше протидіяти відмиванню коштів, фінансуванню тероризму й обходу санкцій.

Серед головних досягнень – затвердження плану повної модернізації IT-платформи з акцентом на аналітику великих даних і запуск спецпідрозділу Sharks, який працює за принципом «follow-the-money» і розслідує складні транскордонні схеми. Це вже дало 8-відсоткове зростання кількості аналітичних продуктів і 21-відсоткове збільшення зворотного зв'язку від прокуратури, що свідчить про вищу доказову цінність матеріалів.

Щоб сфокусуватися на найбільш небезпечних транзакціях, ПФР у 2024 році ввела автоматизований ризик-фільтр та «негативні типології», узгоджені з BaFin. Алгоритм уже через кілька місяців скоротив загальний обсяг SAR на 18 %, водночас піднявши частку повідомлень,

⁴ https://www.zoll.de/DE/FIU/Aktuelles-FIU-Meldungen/2025/fiu_jahresbericht_2024.html

пов'язаних із тероризмом, санкціями та політично мотивованою злочинністю, що зменшило навантаження на приватний сектор і сам ПФР.

Найвищі ризики виявлено у сфері криптовалют, DeFi-платформ і NFT. Зловмисники використовували мікшери, криптоказино та псевдоінвестиційні токени для маскування бенефіціарів і обходу санкцій. У відповідь ПФР розширила використання блокчейн-аналітики й мережевих графів, відкрила прямі канали обміну даними з банками й іноземними біржами та вперше об'єднала 44 банківські рахунки, вісім бірж і десятки гаманців одного ключового фігуранта в єдиний профіль ризику.

Крім цього, оновлено типології санкційного обходу, запущено проєкт AFCA щодо «зеленої» злочинності та посилено участь у робочих групах Europol EFIPPP, що охоплюють фінансування тероризму й сексуальну експлуатацію дітей. ПФР також активно готується до інтеграції з майбутнім Європейським органом з протидії ПВК/ФТ (AMLA), щоб проводити спільні транскордонні дослідження за єдиними стандартами ЄС.

Підсумовуючи, німецький ПФР у 2024 році продемонструвала, що цілеспрямоване поєднання технологій, аналітики та партнерських мереж здатне суттєво посилити національну й європейську фінансову безпеку. Подальший успіх залежатиме від масштабування нових ІТ-рішень, поглиблення даних у реальному часі та готовності приватного сектора оперативно коригувати власні системи моніторингу відповідно до оновлених типологій і ризик-індикаторів.

Золотий трикутник у полоні наркобізнесу: зростання виробництва та торгівлі синтетичними наркотиками ⁵

United Nations

Звіт, підготовлений на основі даних Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC), детально висвітлює критичну ситуацію, що склалася в Золотому трикутнику — віддаленій, вкритій джунглями прикордонній зоні, де сходяться території М'янми, Таїланду та Лаосу. Цей регіон, відомий своєю складною географією

та історичною роллю в торгівлі опіумом, нині став глобальним епіцентром виробництва та незаконного обігу синтетичних наркотиків, зокрема метамфетаміну — потужного синтетичного стимулятора, який заборонений у більшості країн світу.

Зростання цього явища, що різко прискорилося після 2021 року, пояснюється унікальним поєднанням політичної нестабільності, громадянської війни в М'янмі, слабкого державного управління та високої адаптивності транснаціональних злочинних угруповань. Документ не лише описує масштаби проблеми, але й аналізує її причини, нові маршрути торгівлі, регіональні та глобальні наслідки, а також наголошує на необхідності скоординованих міжнародних зусиль для її вирішення.

Масштаби виробництва та торгівлі синтетичними наркотиками в Золотому трикутнику вражають. Згідно з даними UNODC, у 2024 році в Південно-Східній Азії було вилучено рекордні 236 тонн метамфетаміну, що становить 85% від загального обсягу вилучень у світі. Таїланд, як ключовий транзитний пункт і кінцевий ринок, конфіскував один мільярд таблеток метамфетаміну, що є безпрецедентним показником. Бенедикт Хофманн із UNODC підкреслює, що ці цифри відображають лише частину реального обсягу наркотиків, які потрапляють на чорний ринок, оскільки значна кількість залишається не виявленою. Основним центром

⁵ <https://news.un.org/en/story/2025/05/1163741>

виробництва є штат Шан у М'янмі, де відносно спокійні території, не охоплені активними бойовими діями, дозволяють злочинним синдикатам створювати та експлуатувати високотехнологічні нарколабораторії. Ці лабораторії здатні виробляти метамфетамін у промислових масштабах, що забезпечує стабільний потік наркотиків на регіональні та міжнародні ринки.

Сприятливі умови для такого стрімкого зростання наркобізнесу зумовлені комплексом факторів. Громадянська війна в М'янмі, що триває між військовим режимом і численними збройними групами, створює хаотичне середовище, в якому державний контроль над віддаленими регіонами, такими як штат Шан, є мінімальним. Ця нестабільність послаблює правоохоронні органи, дозволяючи наркокартелям діяти без значних перешкод. Водночас певні райони М'янми залишаються відносно стабільними, що забезпечує злочинним групам можливість налагодити логістику, інфраструктуру та захист своїх операцій. За словами Хофманна, криза в М'янмі підвищує потребу в доходах від наркоторгівлі, яка стала важливим джерелом фінансування для різних сторін конфлікту, включаючи як збройні угруповання, так і окремі корумповані елементи в урядових структурах. Таким чином, поєднання стабільності в окремих зонах і загального хаосу створює ідеальні умови для розширення наркобізнесу, що має наслідки не лише для М'янми, але й для всього регіону Південно-Східної Азії та світу.

Одним із ключових аспектів звіту є аналіз нових маршрутів торгівлі, які транснаціональні злочинні угруповання активно розвивають, щоб уникнути посиленого контролю правоохоронних органів. Найшвидше зростаючим є маршрут із штату Шан у М'янмі через Лаос до Камбоджі. У 2024 році камбоджійська влада вилучила майже 10 тонн метамфетаміну, що стало найбільшим вилученням в історії країни та свідчить про стрімке розширення цього коридору. Аналітик UNODC Іншик Сім зазначає, що цей маршрут став популярним завдяки відносно слабкому прикордонному контролю в Лаосі та географічній близькості Камбоджі до морських портів, які використовуються для подальшого транспортування наркотиків. Крім того, злочинні групи активно розвивають альтернативні маршрути через Малайзію, Індонезію та Філіппіни, які стають дедалі значущими для наркотрафіку. Ці країни, завдяки своїм розвиненим портам і транспортним мережам, служать як транзитними пунктами, так і кінцевими ринками. Таїланд, розташований у самому серці Золотого трикутника, залишається головним транзитним хабом завдяки своїй близькості до М'янми, розвиненій інфраструктурі та високому попиту на метамфетамін на внутрішньому ринку.

Глобальні наслідки зростання наркоторгівлі в Золотому трикутнику є багатогранними. За даними Міжнародної ради з контролю за наркотиками (INCB), стрімке поширення синтетичних наркотиків трансформує глобальний ринок наркотиків, створюючи серйозну загрозу для громадського здоров'я. Метамфетамін, через свою доступність і низьку собівартість виробництва, спричиняє зростання залежності серед населення, що посилює соціальні та економічні проблеми в країнах Південно-Східної Азії. Крім того, нові маршрути торгівлі, що проходять через зони конфліктів, зокрема в М'янмі, сприяють формуванню так званих "чорних ринків", які дестабілізують регіональну безпеку. Транснаціональна злочинність, підживлена доходами від наркоторгівлі, посилює корупцію, підриває довіру до державних інституцій і ускладнює боротьбу з іншими формами організованої злочинності, такими як торгівля людьми чи зброєю.

Звіт наголошує на необхідності посилення міжнародного співробітництва для протидії цій загрозі. Транснаціональні угруповання демонструють високу гнучкість, швидко адаптуючись до змін у правоохоронній діяльності шляхом створення нових маршрутів і методів транспортування. Для ефективної боротьби з наркоторгівлею країни Південно-Східної Азії, зокрема Таїланд, Камбоджа, Лаос, Малайзія, Індонезія та Філіппіни, повинні створити спільні оперативні групи для обміну розвідданими, координації дій і посилення прикордонного контролю. Цільові операції з ліквідації нарколабораторій у штаті Шан потребують міжнародної

підтримки, включаючи технічну та фінансову допомогу стабільним місцевим органам влади, щоб уникнути ескалації конфлікту. Водночас необхідно інвестувати в підготовку та оснащення правоохоронних органів у країнах, через які проходять нові маршрути, щоб підвищити їхню здатність виявляти та припиняти наркотрафік.

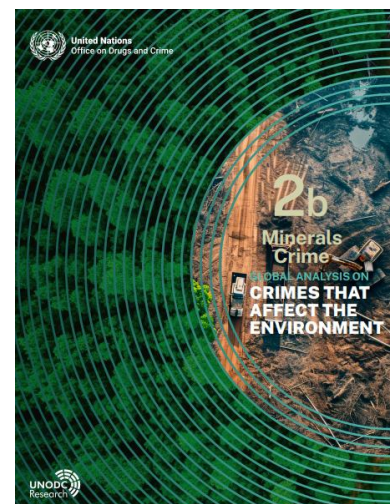
У довгостроковій перспективі вирішення проблеми вимагає адресування її першопричин. Громадянська війна в М'янмі є основним каталізатором зростання наркоторгівлі, оскільки вона послаблює державний контроль і створює економічну залежність від наркобізнесу. Міжнародні організації, такі як ООН, повинні сприяти мирному врегулюванню конфлікту та економічній стабільності в М'янмі, щоб усунути стимули для місцевих громад брати участь у виробництві та торгівлі наркотиками. Програми економічного розвитку, спрямовані на створення альтернативних джерел доходу, можуть зменшити залежність від наркобізнесу в штаті Шан та інших регіонах. Крім того, освіта та профілактичні програми в регіоні мають допомогти зменшити попит на метамфетамін, що є ключовим фактором для стримування пропозиції.

Висновки:

- **Необхідно створити міжнародні оперативні групи** між країнами Південно-Східної Азії, зокрема Таїландом, Камбоджею, Лаосом та М'янмою, для обміну розвідданими та координації дій проти нових маршрутів наркоторгівлі, таких як коридор М'янма–Камбоджа.
- **Міжнародна спільнота має підтримати цільові операції з ліквідації нарколабораторій** у штаті Шан, надаючи технічну та фінансову допомогу стабільним місцевим органам влади, уникаючи ескалації конфлікту.
- **Інвестиції в навчання та оснащення правоохоронних органів** Камбоджі, Малайзії, Індонезії та Філіппін необхідні для ефективної протидії новим торговельним маршрутам, що використовуються наркокартелями.
- **Для зменшення виробництва наркотиків у М'янмі** міжнародні організації повинні сприяти мирному врегулюванню громадянської війни та економічній стабільності, щоб усунути залежність місцевих громад від доходів від наркоторгівлі.

Глобальна анатомія мінеральної злочинності та її вплив на довкілля, економіку і безпеку⁶

Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC) оприлюднило аналітичне дослідження, яке зосереджене на всеосяжному аналізі злочинів, пов'язаних з незаконним видобутком мінералів, з особливою увагою до золота. Це дослідження є частиною ширшої ініціативи ООН щодо розкриття масштабів екологічних злочинів, які дедалі більше загрожують сталому розвитку, правам людини, стабільності держав та глобальній безпеці. Документ аналізує складність ланцюгів постачання мінералів, уразливість національних регуляторних систем, роль організованої злочинності, державної корупції та транснаціонального бізнесу у процесах, що призводять до системного порушення законності та поглиблення екологічної катастрофи.

⁶ https://unodc.org/documents/data-and-analysis/Crimes%20on%20Environment/ECR25_P2b_Minerals_Crime.pdf

На тлі глобального зростання попиту на критично важливі мінерали — літій, кобальт, нікель, мідь, рідкоземельні елементи — у зв'язку з переходом до відновлюваних джерел енергії, значно загострилися ризики злочинного втручання в ланцюги постачання. Особливо це стосується золота, ціна якого стрімко зросла після фінансової кризи 2008 року і досягла історичного максимуму у 2025 році. Така кон'юнктура зробила золото надзвичайно привабливим товаром для відмивання грошей, тіньової торгівлі та корупції. У результаті, незаконний видобуток, транспортування, переплавка і торгівля золотом набули планетарних масштабів. Більшість нелегального видобутку здійснюється в країнах Африки, Латинської Америки та Південно-Східної Азії, тоді як переробка й очищення концентруються у кількох золотих хабах — у Європі, Східній Азії, ОАЕ та США. Саме ці точки концентрації на глобальній мапі стають «вузьким горлом», через яке проходить більшість світового легального та нелегального золота, що створює можливість для ефективного державного чи міжнародного втручання.

Однак ризики не обмежуються лише економічним виміром. Незаконний видобуток золота має потужний руйнівний екологічний вплив: неконтрольоване застосування ртуті, вирубування лісів у заповідних зонах, забруднення ґрунтів і водойм, скидання неочищених шахтних відходів — усе це призводить до незворотного порушення екосистем, знищення біорізноманіття та загострення кліматичної кризи. Соціальні наслідки не менш тривожні: сексуальна експлуатація, примусова та дитяча праця, масове переміщення місцевих громад, озброєні конфлікти — часто організовані угрупованнями, які використовують прибутки від золотодобування для фінансування політичного насильства, корумпування посадовців або захоплення територій. Саме організовані злочинні угруповання (у тому числі політично мотивовані) виступають головними бенефіціарами незаконного видобутку, використовуючи цифрові інструменти, криптовалюти, підставні компанії й фіктивну документацію для відмивання коштів, обходу податків та легалізації нелегального золота у формальний ринок. У деяких випадках легальні транснаціональні корпорації також виявляються причетними — через свідоме нехтування перевітками, хабарництвом або використанню лазівок для зниження витрат на охорону довкілля.

Звіт наголошує, що одним із ключових уразливих етапів є саме перетворення золота — момент, коли після переробки його походження стає майже неможливо простежити. Це означає, що зусилля боротьби з незаконним видобутком мають бути сконцентровані не лише на місцях

видобутку, але й у країнах-імпортерах, зокрема у золотих хабах.

Рекомендується впровадження сертифікаційних систем, незалежного аудиту, обов'язкової публічної звітності, посилення імпортного контролю та єдиних міжнародних стандартів належної перевірки (due diligence).

Водночас підкреслюється, що успіх таких реформ неможливий без політичної волі, уніфікації кримінального законодавства, посилення правоохоронної спроможності та міжнародного обміну даними. Звіт фіксує, що деякі регіони — зокрема Центральна Азія та частини Океанії — досі не криміналізували

Висновки:

- **Контроль за переробкою золота — критична точка впливу.** Посилення належної перевірки та прозорості у золотопереробних хабах може суттєво скоротити масштаби відмивання нелегального золота.
- **Політика має враховувати різні типи учасників ринку.** Для дрібних старателів — спрощена легалізація; для ОЗУ та корпорацій — силове переслідування та міжнародна відповідальність.
- **Правоохоронні механізми потребують посилення.** Необхідно підвищити відповідальність за корупцію, впровадити цифрове відстеження та уніфікувати законодавство.
- **Потрібна глобальна координація та дані.** Без міжнародних стандартів, криміналізації мінеральних злочинів і обміну інформацією ефективна боротьба зі злочинністю неможлива.

мінеральні злочини, що створює нормативний вакуум і приваблює середовище для тіньових акторів.

Особлива увага приділяється необхідності диференційованого підходу до різних учасників незаконного видобутку. Індивідуальні старателі чи дрібні неформальні малі шахти мають отримати доступ до спрощеної системи ліцензування, навчальних програм і механізмів формалізації. Для таких суб'єктів замість репресій мають бути застосовані механізми мотивації до легалізації. Водночас проти ОЗУ і транснаціональних корпоративних схем слід застосовувати інструменти міжнародного кримінального права — зокрема положення Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності. Корпорації повинні бути зобов'язані демонструвати дотримання стандартів захисту прав людини, трудових та екологічних норм, а у разі порушень — нести цивільну та кримінальну відповідальність.

Висновки UNODC спрямовані на формування цілісного, багаторівневого реагування, що охоплює реформу регуляторного середовища, зміцнення інституцій, моніторинг міжнародної торгівлі, посилення механізмів відповідальності та активну участь громад. Без урахування регіональних контекстів, залучення місцевих спільнот до прийняття рішень, а також без глобальної уніфікації правил — зупинити екологічно руйнівну хвилю злочинів з мінералами буде неможливо.

Глобальна відповідь на транснаціональні загрози: ключові пріоритети та досягнення UNODC у 2024 році⁷

Річний звіт Управління ООН з наркотиків і злочинності є ключовим стратегічним документом, що висвітлює масштабну діяльність UNODC у контексті сучасних транснаціональних загроз, демонструючи не лише досягнення, а й напрямки майбутньої роботи на глобальному рівні. У центрі звіту — багатовекторна та системна діяльність Організації в понад 130 країнах світу, спрямована на забезпечення безпеки, зміцнення верховенства права, захист прав людини, розвиток інституційної спроможності та просування міжнародних стандартів у таких сферах як боротьба з незаконним обігом наркотиків, протидія організованим злочинності, запобігання корупції, протидія тероризму, підтримка реформ у сфері кримінального правосуддя, а також розвиток аналітичного потенціалу й нормативно-правової гармонізації. Звіт починається з огляду глобального контексту, де відзначається ескалація наслідків збройних конфліктів, зростання ролі

нелегальних ринків, загострення соціальної нерівності, дестабілізація інституцій управління, поширення кіберзлочинності та ризиків, пов'язаних із використанням цифрових фінансових технологій у злочинних цілях. UNODC наголошує на тому, що відповідь на ці виклики можлива лише через цілісний, міжвідомчий та міждержавний підхід, який поєднує технічну допомогу, політичний діалог, зміцнення регіональних платформ безпеки та розбудову довіри.

У сфері протидії наркотикам особливу увагу приділено стрімкому зростанню незаконного обігу синтетичних речовин, зокрема фентанілових похідних і нових психоактивних речовин, які швидко адаптуються до національних систем контролю. UNODC вказує на потребу в посиленні раннього виявлення, транскордонного контролю, фіксації зразків, обміну даними між митними

⁷ https://www.unodc.org/documents/AnnualReport/UNODC_REPORT_2024_MAY6_WEB.pdf

та поліцейськими органами різних країн, а також інтеграції охорони здоров'я до механізмів відповіді на наркопроблему. Водночас наголошується, що криміналізація вразливих споживачів наркотиків не є ефективною стратегією, а підходи мають базуватись на доказах, медичній підтримці, психосоціальній допомозі та ресоціалізації. У частині, присвяченій боротьбі з організованою злочинністю, відображено зміщення фокусу на нові прояви — зокрема, мережеві та гібридні структури злочинних угруповань, що діють через легальні бізнес-механізми, використовують цифрові активи та працюють через юрисдикції зі слабкими системами фінансового моніторингу. UNODC детально аналізує виклики, пов'язані з торгівлею людьми, контрабандою мігрантів, злочинами проти довкілля, незаконною торгівлею культурними цінностями, морською злочинністю та транснаціональним обігом зброї, вказуючи на потребу в оперативному обміні інформацією, спільних транскордонних операціях, запровадженні кримінальної розвідки та посиленні судово-слідчих можливостей країн-партнерів.

У розділі, присвяченому боротьбі з корупцією та економічними злочинами, основним лейтмотивом є необхідність системних перетворень, що виходять за межі формального виконання вимог Конвенції ООН проти корупції. UNODC підкреслює важливість створення антикорупційної екосистеми, в якій превентивні інструменти — електронне врядування, прозорі закупівлі, системи етичного аудиту, фінансова відкритість — поєднуються з ефективним кримінальним переслідуванням, міжнародним співробітництвом у сфері повернення активів, захистом викривачів і забезпеченням незалежності антикорупційних інституцій. У контексті протидії тероризму UNODC підкреслює, що глобальні антитерористичні зусилля мають спиратись на баланс між безпекою та правами людини. Визначено ключові напрями допомоги державам — криміналізація терористичних діянь згідно з універсальними міжнародними інструментами, створення національних механізмів профілактики радикалізації, розробка стратегій реінтеграції осіб, що поверталися з зон конфлікту, особливо жінок і дітей, а також забезпечення належних процедур захисту підозрюваних у тероризмі. UNODC підтримує країни в імплементації правових процедур, уніфікації підходів до доказування, захисту свідків, взаємної правової допомоги та екстрадиції. Окремо порушено питання участі місцевих

Висновки:

- **Необхідність підвищення стійкості держав до нових наркотичних загроз.** Рекомендовано адаптувати національні антинаркотичні стратегії до нових викликів, таких як синтетичні наркотики (фентаніл), використовуючи мультидисциплінарний підхід: профілактика, лікування, моніторинг ринку.
- **Усунути «сліпі зони» у боротьбі з транснаціональною злочинністю.** Потрібне посилення транскордонної взаємодії, зокрема в частині контролю над торгівлею людьми, злочинів проти об'єктів дикої природи, кіберзлочинності — через єдині платформи обміну даними та розбудову довіри між юрисдикціями.
- **Інституціоналізувати антикорупційні механізми на всіх рівнях управління.** Рекомендовано розвивати незалежні органи протидії корупції, системи електронного моніторингу державних закупівель, використання відкритих даних для виявлення конфлікту інтересів.
- **Розвивати стратегії реінтеграції та дересоціалізації осіб, залучених до терористичної діяльності.** Країнам рекомендовано впроваджувати механізми реабілітації, правової підтримки та нагляду за колишніми бойовиками, що повертаються до суспільства — з урахуванням ризиків повторної радикалізації.

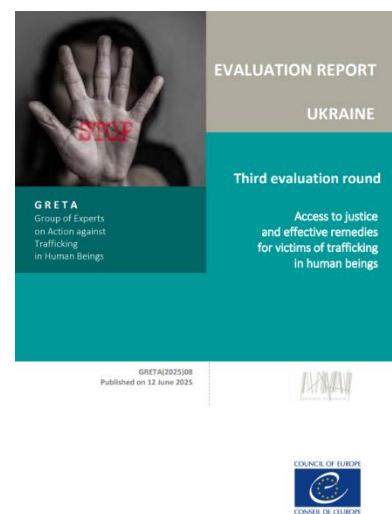
громад, релігійних лідерів, освітян та медіа у запобіганні насильницькому екстремізму та відновленні довіри у постконфліктних середовищах.

У розділі щодо кримінального правосуддя звіт акцентує на важливості реформ системи тримання під вартою, впровадження недискримінаційних процедур, забезпечення справедливого судового розгляду, розвитку інститутів пробації, використання відновного правосуддя для неповнолітніх правопорушників і розширення доступу до правосуддя через цифрові інструменти. UNODC сприяє зміцненню стандартів у пенітенціарних установах, підтримує країни у формуванні стратегій ресоціалізації, навчанні тюремного персоналу, а також розробці національних планів дій щодо зменшення переповненості в'язниць. Значна увага у звіті приділяється дослідницькій діяльності UNODC, яка забезпечує емпіричну базу для формування політик: публікації Глобального звіту про наркотики, досліджень щодо гендерного насильства, торгівлі людьми, корупції у сфері довкілля, а також регулярних звітів про тенденції у сфері правосуддя є ключовими джерелами для прийняття рішень урядами, донорами та органами кримінального переслідування. Крім того, UNODC займається підтримкою держав у розробці законодавства відповідно до міжнародних стандартів і конвенцій, допомагає гармонізувати національні норми, проводить експертну оцінку відповідності, розробляє модельні положення для різних правових систем.

У фінансовому аспекті звіт підкреслює зростання обсягів донорського фінансування, посилення партнерств із міжнародними інституціями та потребу у довготривалих, структурно орієнтованих внесках, які дозволяють забезпечити сталість програм. UNODC відзначає, що у 2024 році вдалося не лише зберегти операційні потужності, а й запустити нові ініціативи у регіонах, де загострилися безпекові та гуманітарні кризи. Окремо вказано на стратегічну вагу співпраці з регіональними організаціями, такими як Африканський союз, Ліга арабських держав, Європейський Союз, ОБСЄ, та важливість залучення приватного сектору до розв'язання проблем у сфері фінансової прозорості, комплаєнсу, корпоративної відповідальності та кіберзахисту. Завершуючи звіт, UNODC наголошує на необхідності інноваційного, гнучкого, справедливого і заснованого на правах людини підходу до забезпечення глобальної безпеки, підкреслюючи, що тільки об'єднання зусиль — державних, громадянських, регіональних і міжнародних — дозволить створити стійку архітектуру безпеки та правосуддя у XXI столітті.

Доступ до правосуддя в умовах війни: оцінка виконання Україною зобов'язань у сфері протидії торгівлі людьми (GRETA, 2025) ⁸

Доповідь присвячена третій фазі моніторингу виконання Україною положень Конвенції Ради Європи про боротьбу з торгівлею людьми, зосереджується на забезпеченні доступу потерпілих до правосуддя та ефективних засобів захисту. Оцінювання охоплює період 2018–2024 років — надзвичайно складний для країни час, який позначений повномасштабною агресією Російської Федерації. Війна спричинила масове переміщення населення, соціальну дестабілізацію, втрату доступу до базових послуг і розрив соціальних зв'язків, що значно підвищило ризики експлуатації та ускладнило ідентифікацію постраждалих. Особливо уразливими стали внутрішньо переміщені особи, жінки, діти, особи, які залишились без житла чи засобів до існування, а також евакуйовані з інституційного догляду діти, зокрема ті, що були переміщені або депортовані до Російської Федерації.

⁸ <https://rm.coe.int/greta-evaluation-report-on-the-implementation-of-the-council-of-europe/1680b6540e>

Україна залишається переважно країною походження постраждалих, при цьому значна частина експлуатації має внутрішній характер. Основною формою торгівлі людьми є трудова експлуатація, яка становить понад 80% задокументованих випадків, далі йде сексуальна експлуатація, примусове залучення до кримінальної діяльності та експлуатація в умовах збройного конфлікту. За офіційною статистикою, у 2018–2024 роках статус потерпілих було надано 925 особам, серед яких 57% становили чоловіки. Водночас альтернативні джерела — зокрема, Міжнародна організація з міграції та коаліція українських НУО — вказують на набагато більшу кількість осіб, які зверталися по допомогу, що свідчить про суттєві розриви у системі офіційного визнання жертв і виявлення випадків торгівлі людьми. Причинами такої ситуації є складна процедура отримання статусу потерпілої особи, нестача поінформованості, обмеження доступу до правової допомоги та соціальних послуг, недовіра до правоохоронних органів, а також страх бути покараним у разі, якщо експлуатація відбувалася на окупованих територіях.

На законодавчому рівні Україна вжила низку заходів, зокрема внесла зміни до Кримінального кодексу щодо статті 149 (включивши, серед іншого, примусові аборти, примусове жебрацтво, примусове укладання шлюбу), а також удосконалила законодавство про безоплатну правову допомогу, закріпивши право потерпілих на отримання вторинної правової допомоги. У червні 2023 року було ухвалено Державну цільову соціальну програму з протидії торгівлі людьми на 2023–2025 роки, яка включає заходи з підвищення професійної підготовки фахівців, інформування населення та розширення доступу до допомоги. Однак GRETA відзначає, що обсяг фінансування програми є обмеженим, а діяльність НУО, які фактично забезпечують основний обсяг послуг постраждалим, майже повністю фінансується міжнародними організаціями.

GRETA позитивно оцінює створення спеціалізованого підрозділу в Офісі Генерального прокурора з питань торгівлі людьми та міжвідомчої робочої групи для покращення координації, але водночас фіксує зменшення кількості розслідувань, обвинувачень та вироків у справах про торгівлю людьми. Часто вирок є умовним, що ставить під сумнів ефективність кримінального переслідування. Також спостерігається слабке впровадження принципу непокарання жертв за правопорушення, вчинені під примусом, і практична відсутність захисту постраждалих у межах судових процесів. GRETA закликає українську владу прийняти спеціальну норму про непокарання потерпілих, підвищити обізнаність працівників правоохоронних органів, прокурорів і суддів щодо її застосування та запровадити додаткові заходи для захисту свідків і потерпілих.

Незважаючи на нормативно закріплене право на правову допомогу, на практиці багато постраждалих не мають адвоката або отримують допомогу винятково через НУО. GRETA рекомендує забезпечити автоматичне призначення підготовленого юриста для представництва інтересів жертв, запровадити обов'язкову спеціалізацію адвокатів у справах виявлення та протидії торгівлі людьми та гарантувати належне фінансування системи безоплатної правової допомоги. Також необхідно переглянути бюрократичну процедуру ідентифікації потерпілих, спростити її, децентралізувати ухвалення рішень про статус жертви та запровадити єдині оперативні індикатори виявлення жертв.

Серед системних викликів також названо обмежений мандат інспекторів праці, які не можуть здійснювати контроль без попередження, що істотно знижує ефективність виявлення трудової експлуатації. Водночас відсутність ліцензування агентств працевлаштування за кордоном і формального моніторингу їхньої діяльності створює значні ризики для громадян України, які шукають роботу за межами країни. GRETA наголошує на необхідності перегляду мандату Держпраці, реінтеграції ліцензування агентств і включення трудових інспекторів до Національного механізму взаємодії суб'єктів протидії торгівлі людьми.

Особливу увагу доповідь приділяє захисту дітей, які залишились без батьківського піклування,

Висновки:

- **Удосконалення правового статусу потерпілих:** Необхідно спростити та децентралізувати процедуру надання статусу потерпілої особи, дозволивши місцевим органам влади ухвалювати такі рішення, а також розробити оперативні індикатори для різних форм експлуатації та поширити їх серед усіх дотичних служб.
- **Розбудова системи доступу до правосуддя:** Україні слід запровадити державну компенсаційну програму для постраждалих незалежно від їхнього громадянства та забезпечити автоматичне призначення адвокатів з підготовкою у справах виявлення та протидії торгівлі людьми в межах системи безоплатної правової допомоги.
- **Посилення профілактики трудової експлуатації:** Варто переглянути повноваження трудових інспекторів, відновити ліцензування агентств працевлаштування за кордоном, залучити інспекторів до Національного механізму взаємодії та збільшити фінансування регіональних програм боротьби з виявленням та протидією торгівлі людьми.
- **Захист дітей та уразливих категорій:** Потрібно розробити законодавство щодо «дружнього до дитини правосуддя», заборонити пряме допитування дитини у присутності обвинуваченого, забезпечити запис свідчень, а також посилити виявлення та підтримку дітей, що стали жертвами торгівлі чи експлуатуються онлайн.

зазнали депортації чи були евакуйовані за кордон. GRETA висловлює занепокоєння щодо низького рівня виявлення дитячих жертв, складності процедур допиту дітей і відсутності дружнього до дитини правосуддя. Рекомендується законодавчо заборонити очні ставки з обвинуваченими, забезпечити відеофіксацію допитів та створити спеціалізовані інструменти захисту дитини в кримінальних процесах.

Доповідь містить також огляд міжнародної співпраці, взаємодії держави з громадським сектором, рекомендації щодо підвищення ефективності програм з реінтеграції жертв та запровадження незалежного механізму моніторингу (Національного доповідача), що відповідає зобов'язанням України в межах наближення до законодавства ЄС. GRETA підкреслює важливість незалежного оцінювання ефективності державних програм, активізації міжвідомчої координації на місцях та залучення органів місцевого самоврядування до ухвалення рішень про статус жертви. Зрештою, GRETA визнає

значні виклики, що постали перед Україною в умовах війни, однак наполягає, що навіть за таких умов державі необхідно зміцнювати гарантії доступу до правосуддя для всіх потерпілих від торгівлі людьми.

Регулювання

FATF оновлює Рекомендації⁹

Оновлена Рекомендація 16 FATF стала фактично перезавантаженням «правила подорожі»: її норми тепер охоплюють не лише класичні міжбанківські перекази, а повний спектр сучасних платіжних сценаріїв із фрагментованими ланцюгами, миттєвими платежами й фінтех-провайдерами. FATF відмовляється від прив'язки вимог до організаційно-правової форми установ і замість цього класифікує обов'язки за характером операції, запроваджуючи принцип

⁹ <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/update-Recommendation-16-payment-transparency-june-2025.html>

same activity, same risk, same rules; таким чином під регуляторне поле однаково потрапляють банки, небанківські платіжні сервіс-провайдери, процесингові центри та інші учасники, що виконують ідентичні функції у платіжному ланцюгу.

Найпомітніше нововведення — симетричність платіжних даних: тепер як відправник, так і отримувач мають супроводжуватися однаковим мінімальним набором реквізитів, зокрема іменем, унікальним ідентифікатором рахунка та географічною прив'язкою у форматі «країна + населений пункт», причому для відправника додається детальна адреса або рік народження, а для обох сторін допускається використання BIC чи

LEI як офіційного ідентифікатора.

Елемент	Було	Стало	Мета змін
Дані відправника й отримувача (транскордонні операції > 1 000 USD/EUR)	Асиметричні: відправник — повний набір, отримувач — мінімальний	Симетричні: для обох імена, номери рахунків/унікальний ідентифікатор; для відправника — повна адреса (або <i>country + town</i>), дата народження (або тільки рік), BIC/LEI/офіційний ідентифікатор; для отримувача — <i>country + town</i>	Відновити прозорість, спростити санкційний скринінг і аналітику FIU/FIU.
Верифікація	Чітко не розмежовувалась	Установа відправник верифікує дані відправника; дані отримувача — «як подані». Установа отримувач перевіряє особу отримувача, якщо раніше не ідентифіковано	Баланс пропорційності та достовірності.
De minimis	1 000 USD/EUR; нечітке формулювання	Чітко прописано окремо для транскордонних і внутрішніх операцій; не застосовується до транскордонних зняттів готівки	Гармонізація та підтримка фінінклюдії.
Віртуальні номери рахунків	Відсутня вимога	Заборонено маскувати країну фінансової установи, що обслуговує рахунок як відправника, так і отримувача; повідомлення має дозволяти чітко використовувати цю установу та її юрисдикцію.	протидія приховуванню походження і кінцевого призначення коштів.

Установа відправник вперше отримує пряму вимогу верифікувати коректність усіх даних клієнта-відправника до ініціювання платежу, тоді як установа отримувач повинна впевнитися в ідентифікації отримувача щойно він стає її клієнтом або коли це вимагає ризик-профіль операції.

Розділення на транскордонні та внутрішні мінімальні пороги зберігає ціль фінансової інклюдії, але тепер чітко виключає зі спрощеного режиму транскордонні зняття готівки, які історично слугували каналом для «роздрібного» відмивання коштів.

У відповідь на використання «віртуальних» або маскованих IBAN-подібних рахунків FATF забороняє приховувати юрисдикцію установи отримувача: повідомлення має містити реквізити, що дозволяють безпосередньо ідентифікувати фінансову установу та країну її реєстрації.

Окремий блок вимог стосується перевірки узгодженості реквізитів: установи отримувачі повинні впровадити поєднання попередніх та післяопераційних «alignment checks» — від

систем типу Confirmation-/Verification-of-Payee до пост-транзакційної аналітики — щоб мінімізувати шахрайство й помилки без надмірного навантаження на клієнтський досвід.

FATF водночас деталізує, де починається і де закінчується платіжний ланцюг: стартує він з установи, що приймає запит на відправлення клієнта, а завершується там, де кошти потрапляють під фактичний контроль отримувача (зараховуються на рахунок або видаються готівкою). Якщо ж платіж фінансується з рахунка в іншій установі, саме цей рахунок та його банк теж мають бути зафіксовані в повідомленні, аби уникнути розщеплення інформації між різними сегментами ланцюга.

Для карткових покупок товарів і послуг FATF залишає спрощений режим: у самому повідомленні достатньо номера картки, проте мережі мають забезпечити пост-фактум доступність інформації про емітента, еквайра та локацію торговця. Стосовно транскордонних видач готівки з банкоматів запроваджується обов'язок емітента передати ім'я держателя картки acquiring-установі на запит протягом трьох робочих днів, що дає правоохоронцям і ПФР оперативно відслідковувати «смурфінг», але не вимагає дорогої перебудови АТМ-мереж у реальному часі. Прямі міжбанківські клірингові перекази без участі клієнтів звільняються від повного набору реквізитів, однак підґрунтям лишається вимога, щоб усі кінцеві клієнтські транзакції, що входять до такого клірингу, відповідали новим реквізитним стандартам.

Сценарій	Що змінилося	Вимоги
Карткові покупки товарів/послуг	Залишено спрощення: передається лише номер картки; нове – ім'я та локація емітента й еквайра мають бути доступні по запиті через довідники мереж (без внесення у платіжні повідомлення)	Забезпечити відстежування операцій без дорогих змін стандартів.
Транскордонне зняття готівки (АТМ)	Раніше – прогалина	Емітент зобов'язаний надіслати ім'я держателя картки до еквайр установи протягом 3 робочих днів після запиту;
FI-to-FI нетто-кліринг	Відсутня ясність	Прямі міжбанківські клірингові перекази звільняються від розкриття реквізитів, але первинні транзакції лишаються під вимогами R.16

У глосарій додано нові визначення, такі як connected BIC, unique official identifier та MVTs network, тоді як термін «merchant» вилучено як занадто вузький. VASP залишаються у фокусі Рекомендації 15, але FATF прямо орієнтує їх на синхронізацію технічних рішень із вимогами R.16, що стосується обміну структурованими даними й нівелювання ризику розриву ланцюга при переході з фіату на крипто й назад.

Стандарти набрали чинності одразу після ухвалення, проте передбачено узгоджений перехідний період до кінця 2030 р., аби всі юрисдикції могли реформувати платіжні платформи відповідно до ISO 20022, інтегрувати механізми CoP/VoP та забезпечити безшовну передачу розширених реквізитів між країнами. Для методологічного супроводу створено постійний Payment Advisory Group, а до кінця 2026 р. FATF обіцяє опублікувати детальний Guidance on Payment Transparency, що уніфікує технічні підходи й приклади належної практики.

Практичні наслідки для українських суб'єктів фінансового моніторингу очевидні: необхідно модернізувати банківські процесингові системи та шлюзи до ISO 20022, переосмислити

внутрішні політики верифікації даних, додати нові поля в сценарії моніторингу, а також домовитися з платіжними мережами й АТМ-еквайрами про доступ до даних емітентів і тримачів карток. Особливу увагу слід приділити так званім «віртуальним» рахункам, щоб гарантувати, що IBAN-маскування не приховує ризикових юрисдикцій, і підготуватися до майбутніх оцінок MONEYVAL, продемонструвавши зрозумілий дорожній план повної імплементації до 2030 р. У довгостроковій перспективі оновлена Рекомендація 16 підвищує якість фінансової розвідки, знижує операційні витрати на боротьбу з шахрайством та робить українську платіжну інфраструктуру сумісною зі світовими стандартами прозорості.

Що це означає для суб'єктів фінансового моніторингу:

- **ІТ-модернізація:** адаптація платіжних систем до ISO 20022, забезпечення передачі розширених реквізитів, інтеграція механізмів CoP/VoP або аналітичних модулів вирівнювання даних.
- **Оновлення політик та процедур:** чітко розподілити обов'язки ФУ Відправник/Посередник/Отримувач, у т. ч. при карткових і АТМ-транзакціях; скоригувати сценарії моніторингу відповідно до нових полів (дата/рік народження, town/country, BIC/LEI).
- **Скоординована взаємодія з РМІ та платіжними мережами:** домовитися про технічні шлюзи для отримання даних емітента/еквайра.
- **Ризик-орієнтована робота з «віртуальними рахунками» та «hybrid chains»:** перевірка, чи не маскують IBAN-подібні формати реальну юрисдикцію; забезпечення цілісності ланцюга від інструкції до зарахування коштів.
- **Підготовка до майбутньої оцінки FATF/MONEYVAL:** демонстрація плану впровадження до 2030 р., участь у тестуванні механізмів прозорості та статистичному відстеженні скорочення «фрикційних» платежів.

Оновлення списку країн з високим ризиком ПВК/ФТ: нові виклики та регуляторні наслідки для фінансової системи ЄС¹⁰

Регламент Європейської Комісії від 10 червня 2025 року є ключовим правовим інструментом у сфері фінансової безпеки Європейського Союзу, спрямованим на оновлення переліку третіх країн, які мають стратегічні недоліки у своїх системах протидії

відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (ПВК/ФТ). Цей регламент вносить зміни до додатку до Регламенту (ЄС) 2016/1675, що доповнює Четверту директиву про ПВК/ФТ (2015/849) та конкретизує, які саме країни вважаються високоризиковими і тому потребують посиленого нагляду в контексті фінансових операцій і ділових відносин. Положення регламенту безпосередньо активують юридичний обов'язок для всіх підзвітних суб'єктів у ЄС застосовувати заходи посиленої перевірки щодо будь-яких взаємодій з особами чи структурами, пов'язаними з такими юрисдикціями. Зміни мають на меті не лише посилити захист внутрішнього фінансового ринку ЄС від загроз, пов'язаних з транскордонними злочинними схемами, а й стимулювати країни, які залишаються під моніторингом FATF, до пришвидшеного виконання планів дій, підписаних на високому політичному рівні.

У документі простежується системна логіка взаємодії Європейської Комісії з Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів (FATF) та регіональними органами на кшталт ESAAMLG, MENAFATF, APG, GIABA чи MONEYVAL, які оцінюють національні режими ПВК/ФТ відповідно до глобальних стандартів FATF. Зокрема, рішення Комісії про внесення або вилучення країни зі списку високоризикових базується не лише на статусі у списку FATF

¹⁰ [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=C\(2025\)3815&lang=en](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=C(2025)3815&lang=en)

(«Jurisdictions under Increased Monitoring»), а й на оцінках ефективності, здатності держав виконувати заплановані заходи та підтвердженні їх практичної реалізації — зокрема, через правові та інституційні механізми, прозорість бенефіціарної власності, здатність виявляти, заморожувати та конфісковувати доходи, отримані злочинним шляхом, і співпрацю з міжнародними партнерами.

Розширений аналіз Єврокомісії охоплює десять країн, які були додані до переліку високоризикових: Алжир, Анголу, Кот-д'Івуар, Кенію, Лаос, Ліван, Монако, Намібію, Непал і Венесуелу. Всі ці держави офіційно визнали наявність стратегічних недоліків у своїх національних режимах ПВК/ФТ і надали FATF письмові високорівневі політичні зобов'язання щодо їх усунення. Разом з тим, усі вони поки що не завершили виконання відповідних планів дій. У синхронізації з FATF, Єврокомісія врахувала також обсяг технічного прогресу кожної країни, зокрема: удосконалення режиму бенефіціарної власності (у Кенії, Алжирі, Лаосі, Лівані), посилення ефективності фінансової розвідки (у Монако, Венесуелі, Непалі), зростання кількості переслідувань за ВК/ФТ (у Кот-д'Івуарі, Анголі, Намібії), а також посилення нагляду за ВНУП та впровадження підходів на основі оцінки ризиків (у більшості згаданих країн). Попри прогрес, який визнається в кожному випадку, Комісія дійшла висновку, що перелічені юрисдикції все ще становлять суттєву загрозу для фінансової системи ЄС, з огляду на незавершеність реформ та відсутність стабільної результативності в ключових напрямках (STR, санкції, конфіскація, міжнародна правова допомога, TFS, контроль за НПО тощо).

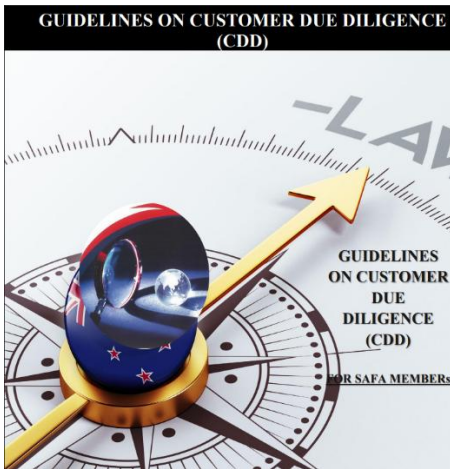
Паралельно, до документа включено рішення про вилучення восьми країн з переліку: Барбадосу, Гібралтару, Ямайки, Панами, Філіппін, Сенегалу, Уганди та Об'єднаних Арабських Еміратів. Рішення обґрунтовано успішним завершенням національних планів дій, а також підтвердженням з боку FATF про усунення стратегічних недоліків і переходу цих країн у режим «regular follow-up». Комісія також провела додаткову експертну оцінку щодо таких юрисдикцій, як Панама (з акцентом на прозорість бенефіціарної власності), Гібралтар (нагляд за фінансовими/нефінансовими секторами), ОАЕ (міжнародна співпраця, розшук активів та правова допомога). У випадку Панами особливо зазначається, що країна була вилучена з європейського списку лише після надання переконливих доказів прогресу, які підтвердили, що уряд відповідає не лише вимогам FATF, але і додатковим орієнтирам ЄС щодо бенефіціарної прозорості, запитів про міжнародну правову допомогу, ідентифікації активів тощо.

Правові наслідки цього регламенту є значними. Відповідно до статті 18а Директиви (ЄС) 2015/849, усі суб'єкти первинного фінансового моніторингу зобов'язані запровадити заходи посиленої перевірки клієнтів стосовно нових країн із переліку, включно з перевіркою походження коштів, аналізом ділової репутації, більш жорсткими умовами відкриття рахунків, призупиненням або розірванням угод. Крім того, Регламент посиляється на положення статті 158(2) Фінансового регламенту ЄС (2024/2509), які забороняють операторам, що реалізують проекти за кошти ЄС, укладати нові або поновлювати чинні фінансові операції з контрагентами, зареєстрованими у високоризикових юрисдикціях, якщо не дотримано умов фізичної реалізації в країні та відсутності інших ризиків. Це має прямі наслідки для міжнародних проектів, партнерств, фінансового лізингу, фондів, фінансових посередників і програм з гарантіями бюджету ЄС.

Таким чином, делегований регламент є важливим елементом адаптивної політики ЄС у сфері ПВК/ФТ. Він демонструє стратегічну синергію з FATF, дотримання глобальних стандартів, одночасно враховуючи специфічні ризики для внутрішнього ринку ЄС, і закладає чіткі зобов'язання для держав-членів та приватного сектору щодо впровадження режимів посиленого нагляду та обмежень. Документ є не лише юридичним актом, але й політичним сигналом для країн, які залишаються у списку: реформи мають бути не формальними, а результативними, перевіреними, і такими, що дають конкретний ефект у запобіганні злочинному використанню фінансових систем.

Звіти окремих інституцій та експертів

Керівні настанови щодо CDD¹¹

Оновлені «Guidelines on Customer Due Diligence (CDD) for SAFA Members» позиціонують належну перевірку клієнтів як центральний елемент ризик-орієнтованої системи протидії відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення для професійних бухгалтерів Південної Азії. У передмові керівництво SAFA підкреслює, що документ завершує трирічний регіональний проект із гармонізації вимог для суб'єктів нефінансового бізнесу та професій і слугує єдиним операційним шаблоном для фірм усіх масштабів. Перевага методики полягає у переході від формального списку перевірок до повноцінного ризик-орієнтованого циклу взаємодії з клієнтом: окрім первинного збору даних, обов'язковими стають верифікація особи та бенефіціарної власності, з'ясування мети бізнес-відносин, перевірка джерела багатства й конкретного джерела коштів, а також безперервний моніторинг.

Десять основних вимог—ідентифікація та верифікація клієнта і кінцевого бенефіціара, заборона анонімних зв'язків, можливість, але не обов'язок, покладатися на третіх осіб, поглиблена перевірка високоризикових категорій, контрзаходи щодо юрисдикцій із підвищеним ризиком, застосування спрощеної CDD для низькоризикових сегментів та інші—покликані привести практику до повної відповідності Рекомендаціям FATF 10, 11, 12 та 22.

Серцевиною посібника є докладний опис функціональних елементів CDD: каскадні тести для виявлення бенефіціарних власників (поріг контролю, інші форми контролю, управлінський контроль), розмежування процедур для компаній, трастів і публічних корпорацій, а також розширене трактування політично значущих осіб, до якого включено членів сімей та близьке оточення. Дворівнева модель оцінки ризику—корпоративна (Enterprise Risk Assessment) і клієнтська (Customer Risk Assessment)—класифікує клієнтів на низький, середній і високий ризик та автоматично прив'язує їх до спрощеної, стандартної чи поглибленої CDD; тригером

Висновки:

- Запровадити тришарову модель CDD (спрощена, стандартна, поглиблена), автоматично пов'язану з корпоративною та індивідуальною оцінкою ризику, щоб зосередити ресурси на клієнтах із найбільшими загрозами.
- Уніфікувати каскадний підхід до визначення бенефіціарних власників і використовувати шаблонні запити та форми підтвердження, що скорочує час onboarding доброчесних клієнтів і гарантує глибину аналізу для офшорних і трастових структур.
- Інтегрувати санкційний і репутаційний скринінг у режимі реального часу в процеси відкриття та періодичного перегляду, встановивши чіткий алгоритм ескалації до поглибленої CDD або негайного подання STR, що мінімізує регуляторні штрафи та репутаційні втрати.
- Закріпити договірні SLA (угода про рівень обслуговування) з банками, юридичними фірмами та іншими третіми сторонами для швидкої передачі повних CDD-досьє, усунувши дублювання перевірок і прискоривши прийняття

¹¹ https://icmai.in/SAFA-LMS/Upload/Publication_Guidelines_CDD.pdf

підвищення профілю виступають статус ПЗО, номінальна власність, трастові структури, готівковий характер бізнесу, походження з високоризикових країн.

Особливу увагу приділено практичним методам підтвердження джерела багатства і коштів: перелік прийнятих документів варіюється від платіжних відомостей і аудиторських звітів до договорів дарування та закладних, а обов'язок їх надання прив'язується до ризик-профілю й негативного медіа-фону. Розділ щодо безперервного нагляду розрізняє подійні та періодичні перегляди досьє й застерігає від «розкриття інформації» клієнтові при формуванні повідомлень про підозру.

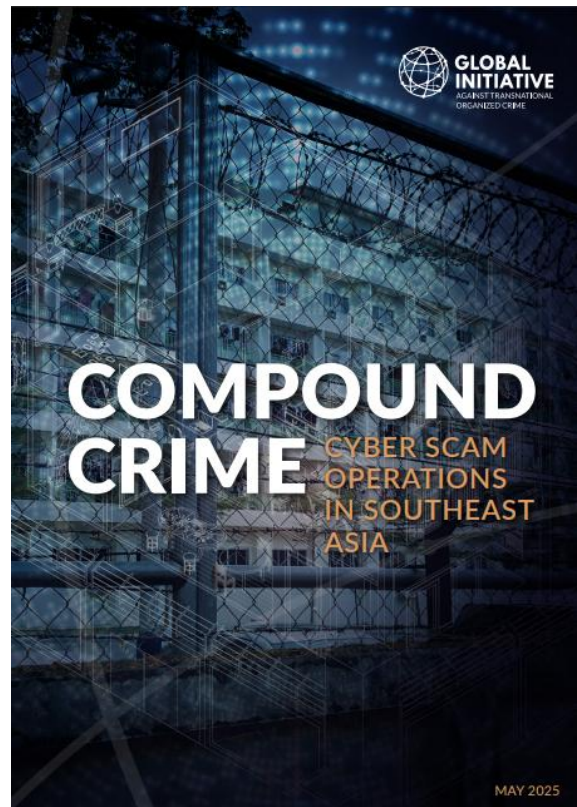
Документ вводить чіткі правила скринінгу за санкційними списками, заборону на відкриття рахунків у разі неповної CDD та вимогу негайно подавати STR, а також стандартизовані угоди про покладання на третіх осіб із визначеними SLA, що забезпечують своєчасну передачу повних досьє й усувають дублювання перевірок. Завершальний розділ містить глосарій і додаток із переліком прийнятих доказових документів, що робить посібник практичним інструментом для бухгалтерських фірм різної юрисдикційної підзвітності.

Кібершахрайські комплекси Південно-Східної Азії: Анатомія глобальної злочинної індустрії¹²

Звіт, опублікований Глобальною ініціативою проти транснаціональної організованої злочинності (GI-TOC), є детальним дослідженням масштабного феномену кібершахрайських операцій у Південно-Східній Азії, зосереджуючись на Камбоджі, Лаосі, М'янмі та Філіппінах. Документ, підготовлений на основі багатомісячних польових досліджень, проведених 14 дослідниками у першій половині 2024 року, включає інтерв'ю з жертвами, журналістами, місцевими чиновниками, аналіз соціальних мереж, супутникових зображень та понад 350 вторинних джерел.

Звіт розкриває структуру, функціонування, ключових гравців, інфраструктуру, наслідки та адаптивність кібершахрайських центрів, відомих як «шахрайські комплекси» (scam compounds), а також пропонує рекомендації для боротьби з цією глобальною загрозою.

Кібершахрайські операції різко посилилися під час пандемії COVID-19, коли злочинні мережі скористалися економічною вразливістю та слабким державним контролем у прикордонних регіонах. Ці операції поєднують передові технології, такі як штучний інтелект, криптовалюти та соціальні мережі, з традиційними методами організованої злочинності, створюючи високоприбуткову індустрію, що генерує десятки мільярдів доларів щорічно. За оцінками, у країнах Меконгу (Лаос, Камбоджа, М'янма) доходи від кібершахрайства сягають 40% їхнього сукупного ВВП. Проблема вийшла за межі регіону, з виявленням шахрайських центрів у таких країнах, як ОАЕ, Чорногорія, Перу та Намібія, що підкреслює її глобальний характер.

¹² <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2025/05/GI-TOC-Compound-crime-Cyber-scam-operations-in-Southeast-Asia-May-2025.pdf>

Шахрайські комплекси — це ізольовані об'єкти, такі як переобладнані готелі, казино, багатоквартирні будинки чи спеціально зведені споруди, які використовуються для примусової праці жертв торгівлі людьми, змушених вчиняти кібершахрайство. Вони розташовані в зонах слабого державного контролю, зокрема в прикордонних регіонах або самопроголошених спеціальних економічних зонах (СЕЗ), таких як Золота трикутна СЕЗ у Лаосі чи Шве Кокко в М'янмі. Комплекси мають стандартизовану структуру: офіси з комп'ютерами для шахрайських операцій, переповнені гуртожитки з двоярусними ліжками, ізолятори та «чорні кімнати» для покарань, VIP-апартаменти для менеджерів, а також охоронні системи, включаючи високі стіни, колючий дріт, камери відеоспостереження та озброєну охорону, щоб запобігти втечам. Усередині комплексів діють ресторани, бари, казино, караоке-кімнати та медичні центри, в яких часто експлуатують працівників, завищуючи ціни — наприклад, знеболювальна пігулка може коштувати 50 доларів США. Комплекси є мобільними: у відповідь на рейди правоохоронців вони швидко переміщуються до інших локацій, іноді через кордони, або тимчасово закриваються, часто відновлюючи діяльність після «формальних» перевірок.

Звіт детально описує типи кібершахрайства, що вчиняються в комплексах. Найпоширеніші включають романтичні та інвестиційні шахрайства («pig-butcher»), де жертв залучають до фальшивих романтичних стосунків, щоб виманити кошти на неіснуючі інвестиції; шахрайства з імперсоналізацією, коли зловмисники видають себе за представників поліції чи компаній для отримання конфіденційних даних; фейкові онлайн-магазини для крадіжки грошей чи даних; криптовалютні схеми Понці, що обіцяють високі прибутки; онлайн-шантаж (sextortion) із використанням компрометуючих матеріалів; а також кібератаки, такі як фішинг, шкідливе ПЗ та ransomware. Шахраї використовують стандартизовані посібники з соціальної інженерії, які допомагають маніпулювати жертвами, створюючи емоційну залежність, тиск або експлуатуючи психологічні пастки, як-от ефект втрачених витрат. Криптовалюти, зокрема стейблкойни, відіграють ключову роль у приховуванні прибутків, ускладнюючи відстеження фінансових потоків.

Кібершахрайство створює два типи жертв: тих, хто втрачає кошти, і тих, хто примусово працює в комплексах. Фінансові жертви — це люди з усього світу, часто з Австралії, Канади, Китаю, Європи, Індії та США, яких обирають за фінансовою стабільністю чи вразливістю, наприклад, люди похилого віку, або ті, хто переживає розлучення чи втрату близьких. Шахраї використовують ШІ-чатботи та перекладачі, щоб розширити охоплення, хоча часто орієнтуються на тих, хто розмовляє їхньою мовою. Виконавці шахрайства, які працюють у комплексах, зазвичай є жертвами торгівлі людьми, обманутими фальшивими пропозиціями роботи. За оцінками, у 2023 році в М'янмі в таких комплексах перебувало щонайменше 100 000 осіб, у Камбоджі — 120 000, а в 2024 році USIP оцінює загальну кількість у регіоні в 500 000 осіб із понад 66 країн. Ці люди зазнають фізичного насильства, катувань, ізоляції, а деякі вчиняють спроби самогубства, стрибаючи з балконів. Працівників часто продають між комплексами або перевозять через кордони, іноді вночі з кількома змінами транспорту.

Ключовими гравцями шахрайської індустрії є виконавці шахрайства (примусові або добровільні), менеджери операцій (переважно китайськомовні злочинні мережі, але також групи з Японії, Південної Кореї, В'єтнаму), рекрутери та торговці людьми, які діють як брокери в країнах походження жертв, ІТ-фахівці, що забезпечують технічну підтримку та відмивання грошей через криптовалюту, корумповані чиновники (поліція, військові, прикордонники), які надають захист або сприяють переміщенню, а також — місцеві еліти, які поєднують ролі політиків, бізнесменів і кримінальних лідерів, впливаючи на економіку та політику регіону. Ці еліти, наприклад, лідери збройних груп у М'янмі чи політики у Філіппінах, відіграють ключову роль у підтримці індустрії, забезпечуючи безкарність.

Інфраструктура кібершахрайства залежить від технологій (соціальні мережі, ШІ, криптовалюти) та співпраці з приватним сектором, зокрема телекомунікаційними компаніями, інтернет-

провайдерами, банками та криптобіржами. Корупція в СЕЗ сприяє діяльності комплексів, хоча зв'язок із китайською ініціативою «Один пояс, один шлях» часто є спекулятивним, використовуваним для легітимізації незаконних проєктів. Наприклад, у Камбоджі комплекс Дара Сакор помилково асоціювався з BRI, хоча його власники потрапили під санкції США та Великобританії.

Наслідки кібершахрайства є багатогранними. Вони включають порушення прав людини через примусову працю, катування та обмеження свободи; політичну корупцію, що підриває верховенство права; економічні збитки через відмивання грошей і втрату довіри до фінансових систем; загрози безпеці, оскільки прибутки фінансують збройні групи; соціальну напругу через зростання недовіри; а також екологічну шкоду від незаконного будівництва та забруднення. Звіт підкреслює, що масштаби проблеми раніше недооцінювалися, а її вплив виходить далеко за межі фінансових втрат.

Для ілюстрації проблеми звіт наводить чотири кейс-стаді. У Камбоджі комплекс О'Смач асоціюється з торгівлею людьми та санкціонованими особами, де в 2022 році виявлено докази катувань. СЕЗ «Золотий трикутник» у Лаосі є кримінальним анклавом, звідки в 2024 році депортовано сотні працівників, але операції швидко відновлюються. Шве Кокко в М'янмі, кероване місцевими збройними групами та китайськими мережами, стало осередком

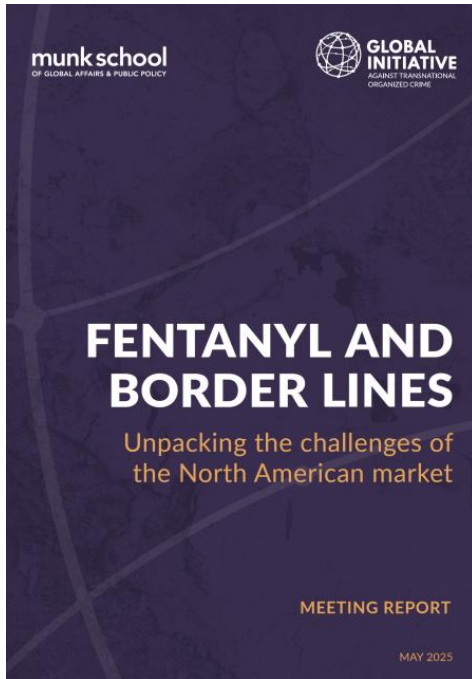
шахрайства після перевороту 2021 року. На Філіппінах скандал із мером Бамбана Аліс Гуо, пов'язаною з незаконними гральними операціями (POGO), виявив глибоку корупцію та зв'язки з кібершахрайством.

Звіт завершується рекомендаціями, які включають підвищення обізнаності про шкоду кібершахрайства, посилення регіональної співпраці для закриття юридичних лазівок, розвиток стійкості громад через освіту та економічні можливості, а також реформування СЕЗ для запобігання кримінальній діяльності. Документ підкреслює необхідність комплексного підходу, що об'єднує уряди, міжнародні організації та громадянське суспільство, щоб зупинити цю загрозу, яка поєднує торгівлю людьми, кіберзлочини, корупцію та відмивання грошей.

Висновки:

- **Посилити міжнародну співпрацю для боротьби з торгівлею людьми:** Створити регіональну платформу для координації правоохоронних органів Камбоджі, Лаосу, М'янми, Філіппін та інших країн, щоб виявляти шахрайські комплекси та репатріювати жертв, як це було під час рейдів у 2024 році.
- **Реформувати спеціальні економічні зони:** Уряди регіону мають запровадити суворий нагляд за СЕЗ, включаючи фінансовий аудит та перевірку інвесторів, щоб запобігти діяльності шахрайських комплексів.
- **Підвищити цифрову грамотність:** Запустити освітні кампанії для вразливих груп у країнах-мішенях (Австралія, США, Азія), щоб навчити розпізнавати фішинг та шахрайські пропозиції, зменшуючи кількість жертв.
- **Санкціонувати корумпованих еліт:** Розширити міжнародні санкції проти осіб, які підтримують шахрайство, як це зроблено щодо власників комплексів у Шве Кокко та О'Смач, щоб послабити їхній захист.

Фентаніл та кордони: Розкриття викликів північноамериканського ринку¹³

Документ, підготовлений Глобальною ініціативою проти транснаціональної організованої злочинності (GI-TOC) у співпраці з Школою глобальних справ та публічної політики Університету Торонто, є звітом про результати діалогу, що відбувся 10–11 квітня 2025 року за участі експертів і практиків із Канади, США та Мексики.

Метою заходу було обговорення фентанілової кризи в Північній Америці, яка спричиняє значні людські втрати (смертність від передозувань у США становить 25 на 100 000 осіб, у Канаді — 21,5), напруження у відносинах між країнами та економічні погрози через звинувачення у недостатніх діях проти незаконних потоків наркотиків. Звіт аналізує виклики, пов'язані з виробництвом, торгівлею та споживанням фентанілу, розглядаючи його як частину ширшої системи проблем, що охоплює громадське здоров'я, торгівлю, фінанси та організовану злочинність, і пропонує скоординовані транскордонні стратегії для зменшення його впливу.

Фентанілова криза розглядається в контексті глобальних і динамічних ринків синтетичних наркотиків, які не обмежуються Північною Америкою, а включають виробничі центри в Африці, Південно-Східній Азії та Європі, наприклад, у Кенії та Нігерії. На відміну від традиційних ринків, фентаніл виробляється і споживається в Канаді, США та Мексиці, інтегруючись у легальні економіки через торгівлю прекурсорами, обладнанням для таблетування та логістичними мережами, що ускладнює моніторинг і реагування через швидке поширення нових синтетичних сполук. Досвід Торонто з програмами перевірки наркотиків показує, що нерегульовані опіоїди рідко відповідають очікуванням користувачів: з 2020 року проаналізовано понад 17 000 зразків, у березні 2025 року 20% фентанілу містили нітазени, а 70% — ветеринарні транквілізатори, як ксилазин, що підвищує ризики передозувань і ускладнює лікування.

Традиційні правоохоронні методи, такі як вилучення, перехоплення та арешти, мають обмежений тактичний успіх, але не впливають на ринки чи споживання, іноді посилюючи насильство. Пропонуються асиметричні стратегії проти ключових посередників, інтегровані з ініціативами громадського здоров'я, зменшенням шкоди та частковою легалізацією. Виробничі мережі фентанілу є складними, пов'язаними з торгівлею зброєю, а в Канаді з 2017 року зросло внутрішнє виробництво, зокрема у Ванкувері та Калгарі, переважно для місцевого ринку. Порт Ванкувера є вразливим через відсутність спеціалізованої поліції з 1996 року, що вимагає посилення безпеки портів, перевірок персоналу та таргетування постачальників, таких як хіміки чи транспортувальники. Фінансові системи сприяють торгівлі фентанілом, оскільки система протидії відмиванню грошей у Канаді та США є фрагментованою і недофінансованою, без механізмів обміну інформацією між країнами. Дослідження вказують, що прекурсори постачаються сотнями легальних китайських компаній, які рекламують їх онлайн, що вимагає публічно-приватних партнерств, швидшого обміну даними та реформ законодавства.

Позначення мексиканських картелів у США як терористичних організацій розширює повноваження для розслідувань, але викликає занепокоєння в Канаді через можливі порушення громадянських свобод, криміналізацію дрібних учасників і погіршення співпраці з

¹³ <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2025/05/Fentanyl-and-border-lines-Unpacking-the-challenges-of-the-North-American-market-GI-TOC-May-2025.pdf>

Мексикою, що може призвести до роздроблення картелів чи диверсифікації ринків. У Канаді бракує законодавчих механізмів для ефективного реагування на такі позначення, а їх процеси є політизованими. Визначення успіху ускладнене через політичні цикли та брак стандартизованих даних. У Британській Колумбії більшість смертей від передозувань припадає на людей середнього віку в приватних помешканнях, а не бездомних, що спростовує стереотипи. Ініціативи, як розподіл налоксону чи безпечне постачання, рятують життя, але їх масштаб недостатній.

Рекомендації включають створення міжнародної контактної групи для координації між Канадою, США та Мексикою, обміну практиками та розробки метрик успіху, а також регіональної обсерваторії фентанілу для моніторингу ланцюгів постачання. Для Канади пропонується призначити національного координатора з питань фентанілу, інвестувати в кіберможливості правоохоронців, фінансові розслідування, безпеку портів, модернізувати протидію відмиванню грошей, фінансувати дослідження та громадські

Висновки:

- Створити міжнародну контактну групу для тристоронньої співпраці Канади, США та Мексики, щоб обмінюватися розвідданими, гармонізувати законодавство та розробити спільні метрики успіху проти транскордонних потоків фентанілу.
- Розвинути в Канаді національну мережу перевірки наркотиків, подібну до Торонто, для збору реальних даних про склад опіоїдів, що дозволить адаптувати політику та зменшувати передозування.
- Реформувати в Канаді системи протидії відмиванню грошей, посилити обмін даними між публічним і приватним секторами та відновити поліцію в портах, зокрема Ванкувері, для перехоплення прекурсорів і фентанілу.
- Поєднувати асиметричні правоохоронні стратегії проти ключових посередників із програмами зменшення шкоди, безпечного постачання та частковою легалізацією, щоб зменшити насильство та смертність.

Юристи, зброя і пропаганда: що насправді стоїть за російським фондом «Правфонд»¹⁴

Розслідування OCCRP у партнерстві з The Guardian, Le Monde та іншими медіа викриває приховану діяльність російського фонду «Правфонд», який офіційно створений з метою правової підтримки «російськомовних співвітчизників за кордоном», але насправді виконує функцію геополітичного інструменту впливу Кремля. Його діяльність координується Міністерством закордонних справ росії та Росспівробітництвом, а його фінансування прямо забезпечується з державного бюджету рф.

Завдяки отриманню понад 20 тисяч внутрішніх документів та листів фонду, журналісти змогли детально реконструювати, як під виглядом правозахисної діяльності «Правфонд» фактично обслуговує інтереси російських спецслужб, зокрема Служби зовнішньої розвідки (СЗР) і Федеральної служби безпеки (ФСБ), фінансуючи адвокатів засуджених шпигунів, терористів, воєнних злочинців та інформаційні платформи, які просувають кремлівські наративи в Європі.

¹⁴ <https://www.occrp.org/en/project/dear-compatriots/russian-foundation-aimed-at-helping-compatriots-abroad-supports-spies-criminals-and-propagandists>

Один із найяскравіших прикладів — справа Вадима Красікова, колишнього співробітника російських спецслужб, засудженого в Німеччині за політичне вбивство чеченського емігранта Зелімхана Хангошвілі. У документах відображено, що лише у 2021 році на оплату адвокатів Красікова фонд витратив близько 60 тисяч євро, причому офіційна кореспонденція між адвокатами та керівництвом «Правфонду» засвідчує, що йшлося не лише про юридичний захист, а й про координацію публічної кампанії з тиску на німецькі органи влади. Подібні випадки зафіксовано також у Франції, Болгарії, Чехії та Сербії, де фонд або напям, або через афілійовані структури підтримував осіб, підозрюваних або засуджених за діяльність, пов'язану з тероризмом, незаконним обігом зброї чи державну зраду. Також «Правфонд» мав відношення до юридичного супроводу у справі Віктора Бута — відомого міжнародного торговця зброєю, звільненого у 2022 році в межах обміну між росією та США.

Крім юридичної підтримки, важливою функцією фонду є фінансування і координування інформаційно-пропагандистських проєктів. У витоках задокументовано фінансування низки онлайн-ресурсів, які під виглядом «боротьби з русофобією» поширювали дезінформацію, виправдовували агресивні дії росії, включно з окупацією Криму та війною проти України, а також просували наративи про «деградацію Заходу» і «нацизм в Україні». Зокрема, фінансувалися медіа-платформи Golos.eu, Euromore та інші подібні сайти, які діяли в Чехії, Бельгії, Італії та інших країнах Європи, іноді у співпраці з місцевими організаціями, що мали проросійські або євроскептичні позиції. У ряді випадків інформаційні продукти створювалися в рамках симуляції незалежних дослідницьких центрів, наукових конференцій чи громадських кампаній.

Розслідування також виявило, що «Правфонд» бере активну участь у створенні так званих «мереж впливу» — це формально незалежні організації співвітчизників, асоціації юристів, товариства ветеранів чи фонди культурного обміну, які офіційно функціонують як громадські ініціативи, але де-факто координуються з Москви. Через них здійснюється як виплата гонорарів

Висновки:

- **Прозорість грантів і контроль щодо правозахисних структур:** Європейським державам слід запровадити систему обов'язкового моніторингу грантових потоків від закордонних фондів (особливо тих, що фінансуються державами), з аналізом прозорості, отримувачів, і тематик підтримки.
- **Цілеспрямований санкційний тиск:** Ефективність санкцій значно зростає, якщо санкційні списки включають як структуру (Pravfond), так і керівників фонду (Поздвоводкіна, Удальцова та ін.), а також фінансові установи, які обробляють ці гранти.
- **Усвідомлення використання ЗМІ:** Виявлення мереж прокремлівської пропаганди (Golos, Euromore тощо) вимагає заходів щодо кібербезпеки, трансляції контраргументів і підтримки незалежних медіа для протистояння «імпортованим» наративам.
- **Посилення контролю за юридичною допомогою з боку іноземних фондів:** Система адвокатської допомоги має бути прозорою, з обов'язковим розкриттям джерел фінансування адвокатських послуг у справах, пов'язаних зі шпигунством, тероризмом або фінансуванням зброї масового знищення чи інших злочинів.

за «правозахисну роботу», так і поширення пропагандистських матеріалів, іноді навіть фінансування участі проросійських діячів у міжнародних заходах. У багатьох випадках фінансування оформлювалося як гранти або пожертви на діяльність, пов'язану з культурою, пам'яттю про Другу світову війну або «боротьбою з дискримінацією росіян». Проте внутрішні документи свідчать, що фактичним завданням таких структур було просування зовнішньополітичного порядку денного Кремля, дискредитація демократичних урядів країн перебування, а також легітимізація політики рф на міжнародному рівні.

Особливо тривожним є той факт, що після введення санкцій проти «Правфонду» у 2023 році його

діяльність не припинилася, а лише адаптувалася: змінювалися юридичні особи, які отримували кошти, розширювалася мережа проксі-структур, а гранти переоформлювалися на нові організації з аналогічним функціоналом. Координація цієї діяльності здійснювалася за участі колишніх офіцерів СЗР та ФСБ, які входили до складу керівництва фонду або його афілійованих структур. Серед них — Валерій Поздвоводкін, Сергій Монільтін, Володимир Сорокін — особи з досвідом оперативної роботи за кордоном і тісними зв'язками зі спецслужбами. У кількох випадках ці особи координували одночасно юридичну, фінансову та медійну підтримку конкретних кейсів або проєктів, що підтверджує їхню роль у реалізації комплексної гібридної стратегії РФ у Європі.

Загалом розслідування демонструє, що «Правфонд» функціонує як один із центральних інструментів м'якої сили росії, використовуючи правозахисну риторичку, юридичну допомогу, культурну дипломатію та інформаційні інтервенції для досягнення стратегічних цілей Кремля. Він створює легітимний фасад для операцій, які за своєю природою мають ознаки втручання у внутрішні справи інших держав, підриву верховенства права, маніпулювання суспільною думкою та розмивання меж між правом і політикою. Усі ці дії — незалежно від їх правового камуфляжу — становлять серйозну загрозу для демократичних суспільств, зокрема для України, яка вже є мішенню подібних гібридних механізмів. Документ показує необхідність глибшого аналізу, реформ у сфері фінансового моніторингу, прозорості грантової допомоги, реєстрації громадських організацій і впровадження інструментів раннього попередження про вплив зовнішніх учасників на внутрішні правові, культурні та політичні

Технології війни: чому санкційний контроль у ЄС не зупиняє експорт до рф¹⁵

Документ є масштабним і глибоко аргументованим аналітичним дослідженням, що стосується проблем правозастосування в сфері експортного контролю і технологічно-торговельних санкцій Європейського Союзу, Великої Британії та Швейцарії щодо російської федерації після її повномасштабного вторгнення в Україну у 2022 році. Автори наголошують, що попри значне розширення нормативної бази, зокрема впровадження широкого спектру санкцій на постачання до рф обладнання, технологій і товарів подвійного призначення, а також інновацій у структурі санкційних інструментів (зокрема використання митних кодів замість технічних описів, розширення положень щодо обходу санкцій, нові конструкції «пов'язаних осіб»), фактична ефективність санкційної політики залишається надзвичайно низькою.

На момент підготовки звіту в країнах ЄС, Великій Британії та Швейцарії було публічно оголошено понад 2000 розслідувань санкційних порушень, однак лише одиничні випадки завершилися винесенням вироків або реальними штрафами. Наприклад, у Німеччині понад 1400 розслідувань щодо порушень санкцій проти росії завершилися без наслідків — у багатьох регіонах прокуратура закривала більшість справ без висунення обвинувачень. У Великій Британії, яка має подібну до ЄС правову конструкцію санкцій, до листопада 2024 року зафіксовано лише шість адміністративних стягнень за порушення російських торгових санкцій, і жодного кримінального переслідування. Більшість розслідувань припинялися на етапі виявлення того, що обвинувачений «не мав наміру», «не був

¹⁵ https://b4ukraine.org/pdf/EU_TECHNOLOGY-TRADE_SANCTIONS_ON_RUSSIA.pdf

обізнаний» або діяв «без мотиву», що в європейському праві означає відсутність достатніх умов для кримінального переслідування.

Ключовою причиною цієї ситуації є не лише обмеженість ресурсів правоохоронних і митних органів, а й три фундаментальні юридичні прогалини. Перша — це неповнота санкційних списків і використання митних кодів, які часто не відображають технічну суть товару. Багато товарів, що широко використовуються у військовому виробництві, класифікуються як нейтральні або цивільні — наприклад, деталі для машин, програмне забезпечення, вимірювальні пристрої, навігаційні модулі. Така класифікаційна гнучкість дозволяє компаніям змінювати митні коди під час транзиту, особливо при постачанні через треті країни — Туреччину, Вірменію, Китай, Грузію, Казахстан — і таким чином уникати санкційного контролю.

Друга проблема — надзвичайно високі пороги знання в загальних положеннях щодо військового кінцевого використання, які передбачають, що експортер повинен бути не просто підозрювати, а «бути обізнаним», що товар призначений для військового використання в ембаргованій країні. Це означає, що навіть у випадках, коли компанія співпрацює з дистриб'ютором, який має контракти з Міноборони РФ, отримує повідомлення від урядових або дослідницьких структур про використання її товару у зброї, або має тривалі бізнес-зв'язки з підсанкційними особами — вона юридично не зобов'язана нічого робити, поки прямо не отримала «чітке знання» про конкретний факт військового застосування. Такий підхід принципово відрізняється від американського, де достатньо «обґрунтованої підозри» або «високої ймовірності», щоб зобов'язання щодо ліцензування набули чинності, і де заборонена навіть свідомо бездіяльність.

Третій блок проблем — відсутність обов'язкової належної перевірки з боку експортерів. До кінця 2024 року в ЄС не існувало жодної норми, яка б прямо зобов'язувала експортера проводити перевірку кінцевого користувача, аналізувати можливі військові зв'язки, перевіряти бази даних закупівель або досліджувати зв'язки з оборонною індустрією. У США така перевірка є обов'язковою, має стандартизовану форму, перелік червоних прапорців, обов'язкові документи, і в разі виявлення ризику вимагає звернення до урядових органів. У ЄС же більшість експортерів могли свідомо уникати перевірок і не нести жодної відповідальності, оскільки законодавство захищало їх за умови, що «вони не знали і не мали обґрунтованої підозри».

Документ містить докладний розбір конкретних кейсів, що свідчать про системну природу проблеми. Так, австрійська компанія з виробництва CNC-

Висновки:

- **Недостатність правозастосування:** Попри сотні розслідувань у державах ЄС, менше десятка завершилися реальними вироками — через обмежені ресурси, але перш за все через правові прогалини в санкційному регулюванні.
- **Юридичні прогалини дозволяють уникати відповідальності:** Високий поріг знання, відсутність обов'язкової перевірки клієнтів та неповні списки контрольованих товарів створюють сприятливі умови для обходу санкцій.
- **Потрібне реформування законодавства ЄС:** Необхідно терміново знизити пороги знання в загальних положеннях щодо військового кінцевого використання, впровадити обов'язкову належну перевірку, розширити охоплення контрольних заходів на критично важливі галузі та гармонізувати ці вимоги з американською практикою.
- **Ефективна тактика — переслідування за порушення до 2022 року:** Більшість сучасних схем обходу санкцій базуються на активах і партнерствах, закладених у 2014–2022 рр., отже розслідування минулих поставок є ключовим інструментом впливу на сучасні ланцюги постачання.

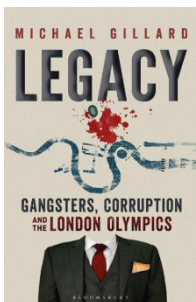
верстатів протягом багатьох років експортувала продукцію до російських посередників, які мали прямі контракти з Уралвагонзаводом і Алмаз-Антей, причому ці поставки тривали навіть після вторгнення у 2022 році. Інший приклад — швейцарські супутникові модулі, які фіксували в російських БПЛА з 2016 року, експортувалися через німецьку компанію до російського дистриб'ютора, який з 2011 року мав контракти з російською військовою розвідкою. Також згадуються поставки європейських навігаційних приладів до РФ через Туреччину, з використанням різних митних кодів на кожному етапі, що дозволяло приховувати справжнє походження і призначення товару. Незважаючи на відкриту інформацію про кінцеве використання, компанії уникали відповідальності завдяки високому юридичному порогу знань і відсутності обов'язкової перевірки.

На цьому тлі автори висувують три законодавчі рекомендації: по-перше, знизити поріг знання для активації загальних положень щодо військового кінцевого використання положень з «є обізнаним» до «має підстави підозрювати»; по-друге, запровадити обов'язкову процедуру належної перевірки для всіх товарів зі списків з Додатків VII і XXIII до Регламенту 833/2021, а також для окремих секторів, що мають стратегічне значення для військового виробництва (машинобудування, мікроелектроніка, навігаційні системи, оптика); по-третє, гармонізувати вимоги до перевірок із практикою США, включаючи конкретні форми, перелік червоних прапорців, зобов'язання щодо повідомлення національних органів у разі невизначеності. Автори також наголошують на потребі ретроспективного кримінального переслідування порушень, що мали місце у 2014–2022 роках, коли вже діяло ембарго на постачання зброї до РФ. Це дозволяє використовувати попередні факти співпраці як доказ умислу у подальших обхідних схемах і притягати компанії до відповідальності через порушення, які юридично простіше довести.

У підсумку, звіт переконливо демонструє, що нинішній стан системи експортного контролю в ЄС не відповідає безпековим викликам, які стоять перед Союзом та його партнерами. Російський військово-промисловий комплекс продовжує отримувати європейські технології через схеми реекспорту, підставні компанії та лояльність експортерів, які діють формально в межах права, але фактично сприяють збройній агресії. Без комплексного перегляду правових підходів, зниження порогів знань, запровадження жорсткої належної перевірки, зміни філософії відповідальності та створення повноцінної інституційної інфраструктури санкційної політики, технологічно-торговельні санкції залишатимуться декларативними, неефективними і безсилими перед обхідними механізмами, якими користується Росія для збереження військових потужностей.

Рекомендовані матеріали

Спадщина: Гангстери, корупція та Лондонська Олімпіада ¹⁶

Це ґрунтовне журналістське розслідування британського репортера-лауреата Michael Gillard, опубліковане видавництвом Bloomsbury Reader у липні 2019 р. Воно розкриває маловідомий бік підготовки Олімпіади-2012: автор простежує, як реконструкція Іст-Енду і мільярдні контракти зі знесення та забудови відкрили злочинцям двері у мейнстрімову економіку. Центральною фігурою стає східно-лондонський кримінальний бос Девід Гант ("Long Fella"), який, за твердженням Гілларда, контролював мережу підставних компаній, залучав місцевих політиків, чиновників і корумпованих правоохоронців, щоб «відмити»

¹⁶ <https://www.amazon.com/Legacy-Gangsters-Corruption-London-Olympics/dp/1448217415>

прибутки від наркотиків та рейдерства через земельні ділянки, підряди й консультаційні угоди навколо олімпійського парку

Ключові теми з точки зору ПВК/ФТ

- Відмивання через нерухомість і підрядні роботи. Книга детально описує схему «спеціального призначення» (SPV) під забудову Athlete's Village, якою, за даними автора, керували номінальні директори з офшорів, пов'язані з Гантом.
- Корупційна співпраця з посадовцями. Законний статус проектів забезпечувався рішеннями місцевих органів влади, схильних до «політичного патронажу» та непрозорого лобізму.
- Підлив роботи правоохоронців. Гілард описує, як низку детективів, що розслідували угруповання, відсторонили після втручання керівництва Скотленд-Ярду, аби «не зіпсувати імідж» підготовки «найкращого шоу на землі»
- Бенефіціарна непрозорість. Значна частина капіталу пройшла через анонімні офшорні трасти й латвійські банківські рахунки, що у 2000-х були «гарячою точкою» для високоризикових платежів.

Реакція та відзнаки

Книгу схвалили кримінальні репортери (у відгуках її порівнюють із «більш правдивою версією фільмів Гая Річі») і включили до лонг-листа Orwell Prize for Political Writing-2020

Чому вона корисна фахівцям фінмоніторингу

- Практичне дослідження того, як великі інфраструктурні проекти можуть «поглинути» злочинний капітал, коли контроль за структурами власності і джерелами коштів поверховий.
- Приклад того, як «репутаційні ризики держави» (прагнення не зірвати міжнародну подію) стимулюють регуляторний арбітраж і дозволяють відкладати кримінальні справи.
- Наглядний кейс щодо важливості відкритих реєстрів бенефіціарних власників та незалежного нагляду за контрактами державно-приватного партнерства.

Де знайти

Доступна в паперовому вигляді й електронному форматі Kindle/EPUB на основних платформах. Українського перекладу наразі немає; однак Bloomsbury продає світові права, тож перекладацькі пропозиції можливі.

Інші новини

Рекордні вилучення марихуани в Домініканській Республіці: причини, маршрути та виклики ¹⁷

Стаття, опублікована InSight Crime детально аналізує причини рекордних вилучень марихуани в Домініканській Республіці у 2025 році, підкреслюючи зростання наркотрафіку в регіоні Карибського басейну, консолідацію внутрішнього ринку та посилення зусиль правоохоронних органів. Документ спирається на офіційні дані Національної дирекції з контролю за наркотиками (DNCD), Домініканської обсерваторії з наркотиків, а також на інтерв'ю з представниками влади, зокрема речником

¹⁷ <https://insightcrime.org/news/whats-behind-record-marijuana-seizures-dominican-republic/>

DNCD Карлосом Деверсом, і містить візуалізації, які ілюструють статистику та маршрути постачання.

У центрі уваги статті – два безпрецедентні випадки вилучення марихуани, що сталися в травні 2025 року. Перший інцидент відбувся 17 травня в провінції Педерналес, на кордоні з Гаїті, де Спеціалізований корпус прикордонної безпеки (CESFRONT) спільно з DNCD перехопив 2,7 тонни марихуани, яка перевозилася вантажівкою. Ця партія, за даними місцевої влади, походила з Ямайки та потрапила до Домініканської Республіки через Гаїті. DNCD назвала це вилучення найбільшим в історії на цьому прикордонному переході, що свідчить про активізацію транзитних маршрутів через сусідню країну. Другий випадок стався двома тижнями раніше в порту Ріо-Айна, де було конфісковано 3 тонни синтетичної марихуани – хімічної сполуки, що імітує ефекти природної марихуани. Ця партія, прихована в коробках, позначених як наповнювач для котячих туалетів, прибула з Гватемали через Панаму і стала найбільшим вилученням синтетичних наркотиків в історії країни. Ці два інциденти підкреслюють як різноманітність методів контрабанди, так і зростання обсягів наркотрафіку.

Згідно з офіційною статистикою, у 2025 році спостерігається значне зростання вилучень марихуани. За перші п'ять місяців року конфісковано майже 8 тонн марихуани, що становить приблизно 33% від загального обсягу 24 тонн, вилучених за весь період із 2020 по 2024 роки. Така тенденція вказує на інтенсифікацію наркотрафіку, що частково пояснюється зростанням попиту на внутрішньому ринку, особливо на синтетичну марихуану. За словами Карлоса Деверса, синтетична марихуана, яка може коштувати до 45 доларів за дозу, є до п'яти разів дорожчою за природну (5–9 доларів за унцію), що робить її привабливою для наркоторговців і сприяє її поширенню. Ця економічна динаміка відображає консолідацію внутрішнього ринку, де зростає як пропозиція, так і споживання наркотиків.

Стаття також детально описує маршрути постачання марихуани до Домініканської Республіки, які охоплюють як морські, так і повітряні канали. Основними джерелами постачання є швидкісні катери, що відправляються з регіону Ла-Гуахіра в Колумбії, а також із Гватемали та Коста-Рики. Крім того, значна частина наркотиків надходить із Канади, Мексики та США через комерційні авіарейси, авіавантажі або морські перевезення. Ключовими пунктами ввезення є аеропорти Санто-Домінго, Пунта-Кана, Сантьяго та Ла-Романа, а також порти, зокрема Ріо-Айна. Географічне розташування Домініканської Республіки робить її важливим транзитним хабом у Карибському регіоні, що додатково ускладнює контроль за наркотрафіком. Графічна візуалізація, підготовлена на основі даних DNCD, чітко ілюструє ці маршрути, підкреслюючи їх складність і міжнародний характер.

Правоохоронні органи відіграють ключову роль у зростанні вилучень. Посилена координація між DNCD, CESFRONT та іншими агентствами, а також покращення оперативних можливостей і обміну розвідданими сприяють ефективнішому виявленню наркотичних вантажів. Успіх операцій у Педерналес та Ріо-Айна є прикладом цієї співпраці, яка дозволяє перехоплювати великі партії наркотиків на ранніх етапах їхнього транспортування. Водночас стаття зазначає, що зростання вилучень не лише відображає ефективність правоохоронців, а й вказує на загальну активізацію наркотрафіку, що вимагає додаткових ресурсів і стратегій для боротьби з цією проблемою.

Аналіз InSight Crime підкреслює, що зростання вилучень є результатом поєднання кількох факторів: посилення внутрішнього ринку, зростання попиту на синтетичну марихуану, стратегічного значення Домініканської Республіки як транзитного пункту та покращення роботи правоохоронних структур. Стаття також посилається на ширший контекст, зазначаючи, що країна є важливим хабом для кокаїну в Карибському регіоні, що створює додаткові виклики для боротьби з наркотрафіком. Інтерактивна візуалізація даних надає читачам можливість глибше

ознайомитися зі статистикою вилучень за період із січня 2020 року по травень 2025 року, підкреслюючи стійку тенденцію до зростання.

Загалом стаття пропонує всебічний погляд на проблему наркотрафіку в Домініканській Республіці, поєднуючи фактологічні дані, аналіз і візуалізації для пояснення складної ситуації. Вона не лише висвітлює поточні виклики, а й натякає на необхідність комплексного підходу, який включатиме посилення прикордонного контролю, боротьбу з новими видами наркотиків, удосконалення правоохоронних операцій і моніторинг нових маршрутів контрабанди.

Для загального розвитку

Історія FATF¹⁸

Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) є незалежним міжурядовим органом, який встановлює міжнародні стандарти для запобігання відмиванню грошей, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Її діяльність охоплює понад 200 країн та юрисдикцій завдяки співпраці з дев'ятьма Регіональними органами типу FATF (FSRBs).

Заснування та Ранні Етапи (1989-2001)

FATF була заснована країнами G7 у 1989 році у відповідь на масштабні скандали, такі як BCCI та Медельїнський картель, що викрили участь світових банків у відмиванні мільярдів без належної правової відповідальності. Менш ніж за рік після створення, у квітні 1990 року, FATF випустила звіт, що містив Рекомендації — всеосяжний план дій для боротьби з відмиванням грошей. Ці рекомендації стали основою для глобальної системи боротьби з відмиванням грошей (AML). Першим президентом FATF був Мішель Камдессю, голова Казначейства Франції, який очолив розробку цих Рекомендацій.

Розширення Мандату та Адаптація до Нових Викликів (2001-2012)

Після терактів 11 вересня FATF розширила свій мандат, включивши боротьбу з фінансуванням тероризму. Було розроблено 8 Спеціальних Рекомендацій, спрямованих на протидію фінансуванню тероризму, включаючи контроль за банківськими переказами, заморожування активів та посилення процедур "Знай свого клієнта" (KYC). Ці заходи досі є основою сучасних систем санкцій.

У 2003 році FATF розширила сферу своєї дії на нефінансові установи (юристів, ріелторів, казино) і вимагала прозорості бенефіціарної власності в різних юрисдикціях.

Перегляд 2012 року зробив обов'язковим ризик-орієнтований підхід. Країни повинні були оцінювати загрози, адаптувати заходи контролю та застосовувати посилену належну перевірку до клієнтів з високим ризиком.

Сучасні Виклики та Досягнення (2018-2025)

Останні роки відзначилися посиленою увагою FATF до нових технологій та ускладнених типологій злочинів. Цей період характеризувався посиленою увагою FATF до віртуальних активів, передплачених карток та типологій, таких як торгівля людьми, фірми-одноденки та

¹⁸ <https://media.licdn.com/dms/document/media/v2/D4E1FAQH2iTzsmzkE-Q/feedshare-document-pdf-analyzed/B4EZccYcoVG4Ac-/0/1748527922380?e=1751500800&v=beta&t=BsStUnv4uWITDnXtXJGnnmh4-T4U1c4lstP9ohT8WiE>

відмивання грошей на основі торгівлі. FATF активно моніторить розвиток у сфері криптоактивів і випускає глобальні, обов'язкові стандарти для запобігання зловживанню віртуальними активами для відмивання грошей та фінансування тероризму. У 2022 році FATF посилила глобальні правила щодо бенефіціарної власності у своїх Стандартах, щоб запобігти приховуванню злочинцями своєї незаконної діяльності та брудних грошей за секретними корпоративними структурами.

У 2023 році FATF окремо приділила увагу відмиванню криптоактивів під час атак програм-вимагачів. Ключові «червоні прапорці» включали використання міксерів, "chain-hopping" (зміна блокчейнів), пірингові платформи та швидке багатoshарове переміщення активів.

Під керівництвом Президента FATF Т. Раджі Кумара (2022-2024 роки) відбувся значний прогрес у боротьбі з фінансовими злочинами, включаючи трансформаційні досягнення у сфері стягнення активів, прозорості бенефіціарної власності та регулювання віртуальних активів. Зокрема, FATF скоригувала політику щодо "сірого списку", щоб захистити країни з низьким рівнем доходу, та вдосконалила свої рекомендації щодо фінансової інклюзії, використовуючи ризик-орієнтований підхід.

Останні ініціативи та досягнення (2024-2025):

- Боротьба з контрабандою мігрантів: FATF посилює роботу з протидії фінансуванню контрабанди мігрантів, випускаючи нові керівництва та рекомендації.
- Цифрова трансформація: Триває робота над адаптацією до цифрової трансформації у фінансовій сфері, що включає оновлення стандартів для забезпечення ефективного моніторингу нових технологій.
- Зміни до сірого списку: У 2025 році FATF оголосила про зміни у "сірому списку" країн під посиленням моніторингом. Зокрема, Хорватія, Малі та Республіка Танзанія були виключені з цього списку, тоді як Болівія та Британські Віргінські острови були додані.
- Оновлення стандартів (червень 2025): Переглянуті стандарти FATF щодо боротьби з відмиванням грошей були офіційно опубліковані 18 червня 2025 року. Фінансові установи повинні будуть відповідати цим змінам з 2030 року. FATF активно співпрацює з громадянським суспільством та галузевими органами для забезпечення того, щоб зміни сприяли фінансовій інклюзії та відповідали вимогам захисту даних та конфіденційності.
- Партнерство з приватним сектором: FATF активно залучає приватний сектор до боротьби з фінансовими злочинами. Наприклад, щорічний Форум співпраці з приватним сектором FATF, який відбувся в Мумбаї 25-27 березня 2025 року, об'єднавши представників фінансового сектору, нефінансових підприємств та професій, громадянського суспільства, наукових кіл, членів FATF та інших зацікавлених сторін.

FATF продовжує свою еволюцію від боротьби з наркокартелями до забезпечення відповідності у сфері криптоактивів. Кожна криза переформатовує її стандарти, а кожна реформа допомагає фахівцям з фінансового моніторингу працювати розумніше та ефективніше.

Сірий список FATF: суть та останні зміни ¹⁹

Сірий список, або як його офіційно називають "перелік юрисдикцій під посиленням моніторингом", включає країни, які взяли на себе зобов'язання усунути виявлені стратегічні недоліки у своїх системах захисту від незаконних фінансових потоків. Це означає, що

¹⁹ https://media.licdn.com/dms/document/media/v2/D4E1FAQGaL0x0JbcKfg/feedshare-document-pdf-analyzed/B4EZds2WelHIAY-/0/1749877899483?e=1751500800&v=beta&t=swsDqwZmVn7ILMU638LBn7ieuxKCqOV7k4Kt7Bu_GIM

юрисдикція погодилася впровадити План дій для швидкого вирішення виявлених стратегічних недоліків у погоджені терміни.

Як юрисдикція потрапляє до сірого списку? Процес починається з взаємної оцінки (Mutual Evaluation), яка виявляє стратегічні недоліки в захисті юрисдикції проти незаконних фінансових потоків. Якщо юрисдикція не досягає достатнього прогресу, регіональна Об'єднана група розробляє проект Плану дій у консультації з юрисдикцією. Після цього юрисдикція надає політичні зобов'язання високого рівня щодо завершення Плану дій у встановлені терміни і додається до сірого списку FATF. Юрисдикція регулярно звітує про прогрес у виконанні свого Плану дій перед відповідною регіональною Об'єднаною групою.

Процес виключення з сірого списку: Коли юрисдикція завершує свій План дій, Об'єднана група проводить виїзну перевірку (on-site visit), щоб підтвердити довгострокову стійкість реформ та досягнутого прогресу. Пленарне засідання FATF приймає рішення про виключення юрисдикції зі списку на основі консенсусу, якщо виїзна перевірка була успішною. Навіть після виключення, FATF/FSRB продовжують моніторинг, а майбутні оцінки є можливістю продемонструвати подальші поліпшення.

Останні дії щодо сірого списку (Пленарне засідання FATF-MONEYVAL, 13 червня 2025 року): На спільному Пленарному засіданні FATF-MONEYVAL, що відбулося у Страсбурзі 13 червня 2025 року, було прийнято ключові рішення щодо сірого списку:

- Виключено з сірого списку:
 - Хорватія – завершила свій План дій, покращивши розслідування та переслідування різних видів відмивання грошей, а також впровадивши національні рамки для застосування цільових фінансових санкцій ООН.
 - Малі – завершила свій План дій, зокрема, покращивши нагляд за ПВК/ФТ та посиливши ефективне застосування цільових фінансових санкцій.
 - Об'єднана Республіка Танзанія – завершила свій План дій, включаючи значні поліпшення в нагляді за всіма секторами на основі ризиків та покращення співпраці між правоохоронними органами для кращого виявлення, розслідування та переслідування відмивання грошей та фінансування тероризму.

Ці країни продовжать співпрацю зі своїми регіональними органами за стилем FATF(FSRB) для підтримки покращень у своїх системах ПБК/ФТ/ФР.

- Додано до сірого списку:
 - Британські Віргінські Острови – були додані через виявлені стратегічні недоліки в їхніх системах ПВК/ФТ.
 - Болівія – також була додана через стратегічні недоліки в системах ПВК/ФТ.

Обидві країни надали політичні зобов'язання високого рівня співпрацювати з FATF та їхніми регіональними органами за стилем FATF (CFATF та GAFILAT відповідно) для реалізації своїх Планів дій та посилення ефективності своїх систем захисту від незаконних фінансів.

Ваша думка важлива!

1. Чи достатньо нинішньої регіональної співпраці Південно-Східної Азії, щоб перекрити фінансові потоки від синтетичних наркотиків, і які уроки може взяти Україна для протидії транскордонним наркозлочинам?
2. Які превентивні заходи, спрямовані на зменшення попиту на синтетичні наркотики, можуть бути адаптовані для впровадження в Україні, щоб захистити молодь та вразливі громади від поширення наркотиків в умовах соціально-економічної нестабільності?
3. Як, на вашу думку, міжнародна спільнота, зокрема країни-демократії, можуть ефективно протидіяти руйнівному впливу фінансової таємниці на демократичні інститути та глобальну податкову справедливість?
4. Пропозиції ЕВА щодо платіжних операцій включають як короткострокові рішення, так і довгострокові сценарії, як СПФМ та регулятори в Україні можуть найкраще підготуватися до цих змін, щоб забезпечити відповідність міжнародним стандартам, мінімізувати регуляторні прогалини?
5. Які конкретні інструменти та законодавчі зміни мають бути пріоритетними для України та її міжнародних партнерів для ефективного припинення постачання технологій подвійного призначення до РФ та притягнення до відповідальності осіб, що сприяють обходу санкцій?
6. Які інноваційні підходи та технології (наприклад, штучний інтелект, розширена блокчейн-аналітика) СПФМ та правоохоронні органи повинні впроваджувати для раннього виявлення та ефективного протидії складним транскордонним схемам ВК/ФТ?
7. Як Україна може захистити своїх громадян від участі в кібершахрайських операціях, враховуючи економічну вразливість та міграційні потоки, що можуть зробити українців мішенями для рекрутерів шахрайських комплексів?

Контакуйте щодо цього документу з Міністерством фінансів України:

- Email: aml_bulletin@minfin.gov.ua
- Поштова адреса: Міністерство фінансів України, Україна, 04071, м. Київ, вул. Межигірська, 11
- Ідентифікація контакту: стосовно Методологічного Бюлетеня № МінФін-AML-2025-25

Бюлетень є розробкою методологічної команди Міністерства фінансів України відповідно до частини 8 статті 18 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

Щоб отримати доступ до інших Методологічних Бюлетенів – перейдіть за посиланням [\[офіційний веб-сайт Міністерства фінансів\]](#).